

**La representació de la violència a la televisió. Una aproximació
quantitativa a la programació de ficció emesa a Catalunya entre
el 2 i el 8 de juny**

Estudi encarregat pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya

Novembre de 1998

RPEEO 92

CAC
Consell de l'Audiovisual
de Catalunya

Gravina 1, 1r
08001 Barcelona
Tel. (93) 270 12 30
Fax (93) 412 63 29

E7/1998

LA REPRESENTACIÓ DE LA VIOLÈNCIA A LA TELEVISIÓ.

Una aproximació quantitativa a la programació de ficció emesa a Catalunya durant una setmana (2 al 8 de juny de 1998)

Consell de l'Audiovisual de Catalunya
Barcelona, 12 de novembre de 1998

INDEX

- **VOLUM PRIMER**

1. INTRODUCCIÓ

2. METODOLOGIA I DEFINICIONS

- 2.1. OBJECTE DE L'ESTUDI
- 2.2. HIPÒTESIS DE TREBALL
- 2.3. DEFINICIÓ OPERATIVA DE VIOLÈNCIA
- 2.4. DESCRIPCIÓ DE LA FITXA
 - 2.4.1. Identificació del programa
 - 2.4.2. La seqüència
 - 2.4.3. L'acte violent
- 2.5. INDEX DE GERBNER
- 2.6. INDEX DIG
- 2.7. LA MOSTRA

3. ELEMENTS DE VIOLÈNCIA A LES PANTALLES CATALANES

- 3.1. APROXIMACIÓ A LES DADES
- 3.2. QUANTS I QUINS PROGRAMES SÓN VIOLENTS?
 - 3.2.1. L'origen de la producció
 - 3.2.2. El *target* d'audiència
 - 3.2.3. Estructura per cadenes
- 3.3. ELS ACTES VIOLENTS
- 3.4. LA REPRESENTACIÓ DE LA VIOLÈNCIA
 - 3.4.1. Gènere dels personatges implicats en actes de violència
 - 3.4.2. Rol
 - 3.4.3. Edat
 - 3.4.4. Participació
 - 3.4.5. Races
 - 3.4.6. Relacions

3.4.7. Motivació i percepció

3.4.8. Humor

3.4.9. Dany/dolor

3.4.10. Realisme

3.4.11. El paper de la dona

3.5. ELS PROGRAMES MÉS VIOLENTS

4. L'ÍNDEX DE GERBNER

4.1. CONSIDERACIONS PRÈVIES

4.2. L'ÍNDEX DE GERBNER DE LA TV QUE ES REP A CATALUNYA

4.3. L'ÍNDEX DE GERBNER PER CADENES

5. L'ÍNDEX DIG

5.1. CONSIDERACIONS PRÈVIES

5.2. ÍNDEX DIG DE LES CADENES A CATALUNYA

5.3. ELS PROGRAMES

5.4. PRESÈNCIA DE VIOLÈNCIA EN L'ANIMACIÓ ADREÇADA ALS
INFANTS

5.5. DIG PER GÈNERE I PER ORIGEN DE LA PRODUCCIÓ

6. L'HORA VIOLENTA

7. CONCLUSIONS

ÍNDEX DE QUADRES

ÍNDEX DE FIGURES

BIBLIOGRAFIA

• VOLUM SEGON: ANNEXOS

I. Programes analitzats ordenats per ordre alfabètic

II. Programes analitzats per cada cadena

III. Actes violents per programa

IV. Temps de violència dels programes

V. Índex DIG dels programes

VI. Proves estadístiques

- **VOLUMEN TERCER: ANNEXOS**

VIII. Fitxes dels programes analitzats

ÍNDIX DE QUADRES

- Quadre 1: La mostra segons gèneres de ficció
- Quadre 2: Minuts de ficció/no ficció per cadenes
- Quadre 3: La procedència de la ficció
- Quadre 4: La procedència de la ficció en les diferents cadenes
- Quadre 5 : Temps de violència per gèneres
- Quadre 6: Violència per països d'origen
- Quadre 7: Puntuacions Z per orígens de producció
- Quadre 8: Percentatges de temps violent sobre percentatges de temps d'emissió
- Quadre 9: Temps de violència segons públic destinatari
- Quadre 10: Estructura de la violència per cadenes
- Quadre 11: Puntuacions Z per cadenes
- Quadre 12: Percentatges de violència distribuïts per cadenes
- Quadre 13: Tipologia de l'acte violent
- Quadre 14: Actes violents segons l'origen de la producció
- Quadre 15: Autors i víctimes d'actes violents. Gènere.
- Quadre 16: Autors i víctimes d'actes violents. Rol.
- Quadre 17: Autors i víctimes d'actes violents. Edat.
- Quadre 18: Autors i víctimes d'actes violents. Participació.
- Quadre 19: Races implicades en actes de violència
- Quadre 20: Tipologia de relacions entre agressor i víctima
- Quadre 21: Motivació i percepció dels actes violents
- Quadre 22: Motivació i percepció dels homicidis
- Quadre 23: Presència d'humor en els actes violents
- Quadre 24: Presència de dany/dolor en els actes violents
- Quadre 25: Presència de realisme en els actes violents
- Quadre 26: Tipologia de l'acte violent implicant dones
- Quadre 27: Els 20 Programes amb més minuts de violència
- Quadre 28: Paràmetres per al càlcul de l'índex de Gerbner
- Quadre 29: Comparació índexs Gerbner 1997/1998

Quadre 30: Índex de Gerbner. Comparativa anys 1998 i 1997 per cadenes
Quadre 31: Índex DIG. Comparativa anys 1998 i 1997
Quadre 32: Puntuacions Z sobre el DIG per cadena
Quadre 33: Índex DIG per programa i per hora
Quadre 34: Els programes més violents segons l'índex DIG
Quadre 35 Programes d'animació amb DIG≠0
Quadre 36: Minuts de programació infantil per cadenes:
Quadre 37: Violència per gèneres. Índex DIG.
Quadre 38: Violència per origen de producció. Índex DIG.
Quadre 39: Minuts de violència segons la banda horària
Quadre 40: Minuts de violència en la programació adreçada als infants i adolescents segons la banda horària d'emissió i distribuïts per cadenes.

ÍNDEX DE FIGURES

Figura 1: Minuts de ficció/no ficció per cadenes
Figura 2: Origen de la producció per cadena. TV1.
Figura 3: Origen de la producció per cadena. La 2.
Figura 4: Origen de la producció per cadena. TV3.
Figura 5: Origen de la producció per cadena. Canal 33.
Figura 6: Origen de la producció per cadena. Tele 5.
Figura 7: Origen de la producció per cadena. Antena 3.
Figura 8: Origen de la producció per cadena. Canal +.
Figura 9: Actes de violència segons tipologia
Figura 10: Autors i víctimes de l'acte violent. Gènere.
Figura 11: Autors i víctimes de l'acte violent. Rols.
Figura 12: Autors i víctimes de l'acte violent. Edat.
Figura 13. Autors i víctimes de l'acte violent. Participació
Figura 14. Races dels autors i víctimes dels actes violents
Figura 15. Relacions entre autors i víctimes dels actes violents
Figura 16: Índex Gerbner per cadenes
Figura 17: Índex de Gerbner per cadenes. Comparativa anys 1998 i 1997

Figura 18: Índex DIG per cadenes

Figura 19: Index DIG per hora d'emissió

Figura 20: Index DIG per programa

Figura 21: Violència infantil segons origen de producció. Index DIG.

Figura 22: Violència infantil segons cadena . Index DIG.

Figura 23: Cronografia de la violència (Intensitat i gravetat). Totes les cadenes

Figura 24: TVE1. Cronografia de la violència (Intensitat i gravetat)

Figura 25: TVE2. Cronografia de la violència (Intensitat i gravetat)

Figura 26: TV3. Cronografia de la violència (Intensitat i gravetat)

Figura 27: Canal 33. Cronografia de la violència (Intensitat i gravetat)

Figura 28: Tele 5. Cronografia de la violència (Intensitat i gravetat)

Figura 29: Antena 3. Cronografia de la violència (Intensitat i gravetat)

Figura 30: Canal + . Cronografia de la violència (Intensitat i gravetat)

Figura 31: Cronografia de la violència (Intensitat i gravetat). Les 4 cadenes públiques.

Figura 32: Cronografia de la violència (Intensitat i gravetat). Les 3 cadenes privades.

1. INTRODUCCIÓ

El present estudi respon al compromís assumit pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya de relitzar un seguiment continuat de la presència i característiques de les accions violentes incloses en la programació emesa per les diverses cadenes televisives, tal i com es desprèn del punt cinquè de les conclusions extretes pel CAC en l'estudi *La representació de la violència a la televisió* de 1997, primer abordatge de la matèria que ens ocupa per part del Consell.

El present estudi, al igual que el seu antecessor, no pretén estudiar la influència que la violència és susceptible d'exercir sobre els infants sinó que la seva intenció és fer una radiografia, una anàlisi transversal de la violència que s'emet en televisió, abstenint-nos d'entrar en la dialèctica establerta sobre els seus efectes. És a dir, mirarem quanta violència hi ha, de quin tipus, a quina hora, etc, però no entrarem a estudiar les seves repercussions sobre els telespectadors.

Podem distingir dues vessants en la violència: l'aspecte objectiu i l'aspecte subjectiu. Per la naturalesa d'aquest estudi, s'ha fet especial èmfasi en l'aspecte objectiu i s'ha quantificat totes les dades per tal de fer-les comparables entre sí i poder arribar a treure conclusions que permetin comparar els resultats amb els d'estudis anteriors i, en el seu cas, en treballs futurs. Amb aquesta finalitat s'han establert diverses classificacions de la violència en funció de la seva tipologia, la intensitat de les seqüències, etc. Els procediments emprats s'expliquen a l'apartat de metodologia.

Pel que fa a la consideració social de la violència, voldríem fer la salvetat que allò *violent* no sempre es correspon amb allò *dolent* i que tampoc allò *no violent* es correspon al que podríem qualificar de *bo*. Certament, d'una banda podem trobar abundants exemples de programes de molt dubtosa qualitat que han obtingut una puntuació 0 de violència i no per això direm que són adequats o edificants per als

menors d'edat; d'altra banda, hi ha obres mestres del cinema on es fa palesa la violència en diferents graus.

Així doncs, el principal objectiu d'aquest estudi consisteix en la delimitació, classificació i descripció de les escenes de violència emeses per les cadenes que es veuen a Catalunya durant la setmana de la mostra, sense entrar a jutjar la seva idoneïtat o grau de qualitat.

2. METODOLOGIA I DEFINICIONS

2.1 OBJECTE DE L'ESTUDI

La finalitat primera d'aquesta investigació, al igual que l'anterior estudi elaborat pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya sobre aquesta temàtica l'any 1997, ha estat obtenir un retrat i una quantificació de la representació de la violència que emeten les cadenes de TV a Catalunya. La metodologia utilitzada deriva de l'emprada pel CSA francès i està clarament encaminada a la consecució de l'objectiu esmentat.

El Conseil Supérieur de l'Audiovisuel (CSA), entitat administrativa independent encarregada de la supervisió i control dels continguts audiovisuals a França, va portar a terme el 1994 (publicació al novembre de 1995) un estudi sobre la violència a la petita pantalla, titolat Enquête sur la présentation de la violence dans la fiction à la télévision. La metodologia arrencava de l'índex de Gerbner (George Gerbner i Nancy Signorelli, de l'Annenberg School for Communication de Philadelphia, als EUA) i es completava amb l'índex DIG, creat a l'efecte pels autors de l'estudi.

L'estudi realitzat pel CAC l'any 1997 no tenia precedents a l'Estat Espanyol, motiu pel qual s'havia de comparar, per tal de validar la metodologia, al realitzat pel CSA amb una mostra de programació de 1994. Les hipòtesis de treball, per tant, prenen com a punt de partida els resultats obtinguts en aquells treballs realitzats sobre aquesta matèria i la investigació anava encaminada a confirmar-les o bé a refutar-les. Val a dir que es partia de la consciència de la no comparabilitat total d'ambdós treballs: d'una banda el canvi que s'ha esdevingut en la programació televisiva en els darrers dos o tres anys i d'altra banda la idiosincràsia del paisatge audiovisual de cada país.

L'estudi que ara presentem, en canvi, té com a base comparativa primordial el treball presentat pel Consell de l'Audiovisual l'any 1997. D'aquesta manera es

redueix al màxim l'efecte de les variables que anunciavem anteriorment com a distorsionadores dels resultats. Els resultats, doncs, són comparables en la mesura que s'extreuen d'una mostra molt similar, del mateix país d'origen i amb tan sols un any de diferència en l'extracció de les mostres.

2.2. HIPÒTESIS DE TREBALL

Així doncs, a la vista dels resultats de l'estudi del CAC de 1997, podem considerar com a hipòtesis de partida d'aquesta investigació les següents:

- les cadenes públiques són menys violentes, en termes d'índex DIG i de Gerbner, que les cadenes privades.
- la programació produïda als Estats Units present a la mostra estudiada és més violenta, en base al temps violent i als índexs DIG i de Gerbner, que la produïda a la Unió Europea (entre 6.00 i 22.00 hores).
- els punts horaris que concentren majors cotes de violència, segons els índexs DIG i de Gerbner, se situen dintre de l'horari protegit per la Directriu de TV sense Fronteres.

Per tal d'investigar aquesta darrera hipòtesi, el CAC va més enllà de la metodologia emprada pels estudiosos francesos i afegeix cronografies globals, per cadenes i per titularitat, amb la finalitat d'obtenir, a més de la quantitat de violència que apareix en les pantalles de televisió, els punts horaris on es concentren aquestes imatges de contingut violent.

A pesar que el present treball *Representació de la violència a la televisió* pren com a model la metodologia utilitzada en la passada edició, s'han introduït algunes millores per tal d'incidir en certs aspectes que no quedaven suficientment analitzats. Malgrat que s'hi explicaran amb detall a l'apartat 2.4., de la descripció de la fitxa, avancem ara les principals novetats:

- Dins del paràmetre *protagonista*, emprat en el càlcul de l'índex de Gerbner, s'ha distingit entre protagonista i antagonista.
- S'han introduït les variables *humor*, *dany/dolor* i *violència realista* per a cada una de les seqüències que contenen actes de violència.
- S'ha recollit la variable *raça*, tant per als agressors com per a les víctimes dels actes violents.

Com ja es deia en la passada edició del treball, les tipologies de crims han estat ampliades, respecte del treball francès, amb noves categories com la violència verbal, la violència psicològica o la violència contra els animals.

2.3. DEFINICIÓ OPERATIVA DE VIOLÈNCIA

La violència és entesa, per aquest grup de treball, com l'ús de la força física o la intimidació mental o emocional, exercit per part d'un ésser viu (persona o animal) sobre un altre ésser viu o sobre el medi ambient, amb la intencionalitat expressa o implícita d'inflingir mal o de destruir. Queden exclosos d'aquesta definició els danys imputables a causes o fenòmens naturals (malalties, tempestes, terratrèmols, etc). Queda inclosa en la definició, en canvi, l'exhibició de les conseqüències d'actes violents, encara que la comissió d'aquests no hagi estat explícita (visió de persones o animals amb mostres evidents d'haver estat sotmesos a actes violents).

Per tal d'obtenir la informació necessària per satisfer els objectius de l'estudi, s'ha elaborat, fent servir com a eina bàsica el programa Access versió 7 de Microsoft, mitjançant el qual s'ha elaborat la fitxa de recollida de dades que mostrem més endavant (vegeu pàgina 18).

2.4. DESCRIPCIÓ DE LA FITXA

2.4.1. Identificació del programa

La primera part de la fitxa és una descripció general del programa. Alguns elements de la fitxa ens serviran per estudiar relacions possibles entre ells i per treure conclusions sobre les diferències en la presentació d'elements violents segons:

a) el **gènere o tipologia**. Podem distingir tres gèneres diferents:

- pel·lícules: obres cinematogràfiques emeses per televisió
- telefilms: pel·lícules produïdes expressament per a la televisió. S'inclouen aquelles produccions que, per la seva durada, s'emeten en parts separades, amb un màxim de tres capítols.
- telesèries: episodis periòdics de programes de ficció, amb algun tret en comú (argumental, personatges, productora, etc).

b) el **public destinatari** (adult, infantil, tots els públics)

c) l'**origen de producció** (UE, EUA, Japó, altres).

Altres elements han estat recollits per tal d'acotar els programes i situar-los: títol, data d'emissió, hora d'inici i hora final d'emissió. La diferència entre els valors de la duració de l'obra i de la duració programada ens donaran una idea de la publicitat que s'ha encabir en les pauses publicitàries. La coincidència dels dos valors, indica que el programa no ha estat tallat.

A més d'aquestes característiques del programa visionat, la fitxa conté dos subformularis descriptius: un de la seqüència violenta i l'altre de l'acte violent.

2.4.2. La seqüència

El primer subformulari recull els paràmetres de duració, intensitat i gravetat de les seqüències on s'ha detectat algun tipus de violència, els quals serveixen de base per a la consecució dels índexs de Gerbner i DIG, els càlculs dels quals s'expliquen més endavant.

A efectes d'aquest treball, definim seqüència com aquella fracció de la narració audiovisual amb una unitat dramàtica. El canvi d'unitat implica un canvi en la trama, existeixi o no puntuació. Aplicant la definició a la matèria que ens ocupa, podem definir seqüència violenta com aquella part de programa que recull la preparació immediata i la comissió de l'acte violent. En aquest sentit, la nostra definició és succintament diferent de la considerada pel CSA, ja que en el seu treball Enquête sur la présentation de la violence a la télévision, la seqüència es compta des del moment on es comet un acte violent determinat. Nosaltres, en canvi, considerem que formen part de la seqüència els esdeveniments immediatament anteriors als fets violent i sovint desencadenants dels mateixos.

Hem cregut encertat incloure, igualment i com a novetat respecte del treball de 1997, tres paràmetres contemplats en un estudi desenvolupat als EUA i dirigit per Edward Donnerstein (*¿Qué tipos de violencia hay en los medios de comunicación? El contenido de la televisión en los Estados Unidos*, inclòs en el llibre Violencia, televisión y cine),:

Humor

Es refereix al fet que algunes seqüències violentes s'intenten desdramatitzar afegint elements d'humor. Ens sembla important recollir el nombre de seqüències que integren l'humor ja que, segons l'estudi de Donnerstein, la presència de l'humor, lluny d'alleugerar la violència, contribueix a l'aprenentatge de l'agressió.

Dany/Dolor

Donnerstein apunta que *“és probable que la presència explícita de dolor i dany en una escenificació violenta inhibeixi l’aprenentatge d’actituds i comportaments agressius”*. L’absència d’aquest component dóna lloc al que l’autor anomena *violència sanejada*.

Violència realista

La base teòrica per introduir aquest camp és que són més perilloses les escenificacions realistes que no pas aquelles que es presenten com a irreal. De tota manera, es fa una prevenció pel que fa als espectadors més petits, ja que no està provat que aquets distingeixin amb claredat el que és real del que no ho és.

2.4.3. L’acte violent

El **segon subformulari** conté descripcions individualitzades de cada **acte violent** que integra la seqüència en base a les següents variables, que poden prendre els següents valors:

Tipus d’acte

Els tipus d’acte violents recollits pertanyen, com ja s’ha comentat, a 2 categories diferents: Crims i agressions.

La categoria de **crims**, conté:

- homicidis
- temptatives d’homicidi
- suicidis
- temptatives de suïcidi
- violacions
- ferits
- efectes dels crims: aparició de cadàvers amb evidents mostres d’haver patit violència.

La categoria d'**agressions**, definides com actes violents de grau menor recull:

- les agressions sexuals
- raptos
- cops: recull tant les baralles com els cops individualitzats inflingits a un o més personatges
- intents de ferir
- vandalisme
- exhibició d'armes
- violència verbal: integrada per crits, insults i d'altres manifestacions de violència oral.
- violència psicològica: aquest tipus de violència, verbal o situacional, es refereix a humiliacions, amenaces i patiment no físic inflingit als personatges (del tipus: *si no fas... mataré el teu fill*, etc). En resum, són situacions en que els personatges, sense patir maltractaments o lesions físiques, són sotmesos a nivells bastant intolerables d'angoixa. Aquest concepte va acompanyat moltes de violència verbal, ja que la paraula és l'instrument més freqüentment utilitzat per exercir violència psicològica sobre una persona.
- violència contra els animals
- altres: on s'han recollit els tipus de violència diferents, sense prou entitat com per formar una categoria pròpia

Com ja s'ha comentat, la divisió entre crims i agressions té la seva raó de ser en el paràmetre de gravetat, necessari per al càlcul de l'índex DIG. Així, s'atorgarà una gravetat de 1 quan l'acte sigui una agressió i una gravetat de 2 quan l'acte sigui un crim.

En els casos que una seqüència estigui integrada per actes de la categoria *crims* i també per actes de la categoria *agressions*, considerem el conjunt de la seqüència com una de violència criminal. És a dir, si un dels actes comesos és un homicidi, encara que hi hagi a la vegada diversos cops, raptos, vandalisme, etc, la gravetat de la seqüència serà de 2 punts.

D'altra banda, no es correspon, per exemple, el nombre total d'homicidis d'un programa amb el nombre de personatges que hi han resultat morts. Per exemple, si en un western maten 5 personatges de cop dins d'una mateixa seqüència, només es comptabilitza un acte violent (homicidi).

Motivació

Aquest paràmetre pot prendre dos valors:

- motivació proactiva: tots els actes comesos per voluntat pròpia. S'inclouen aquí els actes de "càstic" per motius indirectes. Per exemple, si un policia pega a un traficant de drogues perquè per culpa seva ha mort algú (explícitament en una altra seqüència de la pel·lícula o bé implícitament).
- motivació reactiva: els actes comesos en defensa pròpia o d'algun altre personatge com a resposta a un atac previ. Per exemple: Un personatge fereix o mata un altre que l'havia atacat previàment i que té intencions de continuar fent-ho.

Percepció

Aquest paràmetre fa referència a la impressió subjectiva que té l'espectador de l'acte violent que està contemplant. Pot prendre dos valors:

- Negatiu: es percep l'acte violent com a dolent
- Positiu: l'espectador té la sensació que aquell acte violent és bo, té una finalitat noble.

Armes emprades

En aquesta categoria s'ha distingit entre actes comesos amb els següents mitjans:

- armes de foc
- armes blanques
- objectes contundents

- amb el propi cos
- altres

En aquest subformulari també es recullen les característiques de l'agressor i de la víctima de cada acte violent classificats per gènere, edat, participació individual o en grup i rol que juga dins de l'obra. Els valors que poden prendre aquestes variables tant pel que fa a l'actor de l'acte agressiu com pel que fa al receptor són els següents:

a) Segons el gènere:

- masculí
- femení
- animal
- personatge fantàstic
- sense determinar
- altres
- mixt: El gènere serà mixt quan el grup subjecte o objecte de l'acte violent està integrat per individus de dos o més de les categories anteriors (homes i dones, un home i un animal, etc...)

En el cas del suïcidi s'afegeix el valor *contra un mateix*

En el cas de receptor de l'acte s'afegeixen les categories de:

- medi ambient
- mobiliari (domèstic, urbà, així com altres elements com cotxes, cases, etc.)

b) Segons l'edat dels personatges implicats

- Adults
- Adolescents
- Infants

- Sense determinar
- Altres
- Mixt: L'edat serà mixta quan el grup subjecte o objecte de l'acte violent està integrat per individus de dos o més de les categories anteriors (adults i adolescents, un adult i un nen, etc).

c) Segons la participació en els actes violents:

- individual
- grup

d) Segons el rol dels implicats:

- protagonista
- antagonista
- personatge habitual
- altres
- sense determinar

e) Segons la raça dels implicats

- blanca
- negra
- hispans
- orientals

Aquesta categoria, però, queda oberta per qualsevol altra raça que pugui aparèixer.

En aquest punt cal fer una precisió sobre el concepte de protagonista, ja que aquest varia en funció del programa.

En les pel·lícules i telefilms l'atribució dels papers protagonistes a uns personatges és bastant clara, i serien aquells entorn dels quals gira la trama argumental.

En el cas de les telesèries d'estructura coral, molt abundants actualment en les pantalles catalanes, trobem que gairebé tots els personatges surten en tots els episodis. En aquests casos, i a diferència de l'any passat, s'ha optat per considerar cada episodi de la telesèrie com a unitat semàntica independent i per tant s'ha atribuït la característica de protagonista als personatges que juguen un paper més important en cada episodi i no en el conjunt de la trama de la sèrie.

Finalment, hi ha programes com alguns dibuixos animats en els quals podríem assenyalar l'existència d'un protagonista col·lectiu, en el sentit que diversos personatges actuen junts en tots els capítols i no tenen entitat per separat. Un exemple són les tortugues Ninja.

A continuació hem inclòs un model de la fitxa utilitzada.

NUM PROG: DATA: NUM CANTA:
 TITOL: HORA INICI: CANAL:
 TIPOLOGIA: HORA FINAL: INDEX DIG:
 PUBLIC: DUR PROG: COMPLET?:
 ORIGEN: DUR REAL:
 DIBUJOS?: COMENTARI:

PROTAGONISTES: VIOLENTS?: HOMICIDIS?:
 (no homicidi)
 ANTAGONISTES: VIOLENTS?: HOMICIDIS?:

SEQUÈNCIA

PROG	NUM SEQ	INICI	FI	DURACIO	REP	REPES	COMENTARI
7	9	16:08:58	16:10:42	0:01:44	1	1	
HONOR: ☐ CANVI DE LINGUA: ☒ TRADUCCIO: ☒							0:01:44

ACTE VIOLENT

NOM ACTE: PROGRAM:
 NOM SEQ:
 TIPUS D'ACTE: AL·LINDRE:
 PERCEPCIO: AMBES PARTS:
 VIOLENCIA VERBAL: DE QUINA:

QUI FA L'ACTE

GÈNERE:
 EDAT:
 PARTICIP:
 ROL:
 RACA:

CONTRA QUI

GÈNERE:
 EDAT:
 PARTICIP:
 ROL:
 RACA:

2.5. ÍNDEX DE GERBNER

L'índex de Gerbner és una tècnica d'anàlisi proposada per experts nordamericans (Gerbner & Signorelli) i recollida més tard pel CSA francès, que permet una comparació a nivell internacional del grau de violència que s'emet a la TV i es calcula a partir del nombre de seqüències violentes, el nombre de personatges principals implicats en actes violents i en homicidis a partir de la fórmula següent:

$$\begin{aligned} \text{Índex de Gerbner} = & \\ & [\% \text{ d'emissions que contenen almenys 1 seqüència violenta} \times 100] \\ & + [2 \times (\text{nombre de seqüències violentes per emissió})] \\ & + [2 \times (\text{nombre de seqüències violentes per hora})] \\ & + [\% \text{ dels personatges principals implicats (protagonistes i antagonistes) en} \\ & \text{actes violents}] \\ & + [\% \text{ dels personatges principals (protagonistes i antagonistes) implicats en} \\ & \text{homicidis}] \end{aligned}$$

2.6. ÍNDEX DIG

L'índex de Gerbner refereix el nombre de seqüències violentes però no diu res respecte al grau de violència d'aquestes. Aquestes mancances queden superades amb el càlcul de l'índex DIG. Aquest índex té en compte aspectes que abans no estaven contemplats, en concret, es basa en els següents paràmetres:

- Duració de la seqüència violenta
- Intensitat de la seqüència violenta: pren els valors 1, 2 o 3 segons criteris exposats.
- Gravetat de la seqüència violenta: Aquest paràmetre distingeix entre actes criminals i agressions, atorgant un valor de 2 punts als crims i d'1 punt a les agressions.

La fórmula aplicada serà la següent:

Index DIG = [(duració de les seqüències de violència criminal x 2) + duració de les seqüències d'agressions] x mitjana dels coeficients d'intensitat.

D'aquesta manera es confereix més pes a les seqüències de crims que a les d'agressions i també es dóna molt pes específic al coeficient d'intensitat de les seqüències. D'altra banda, l'index DIG permet la seva aplicació a programes individuals, i per tant la comparació de programes segons els seus graus de violència. L'index de Gerbner, pel contrari, és només predicable d'un grup de programes: de la programació d'una determinada cadena o de la programació global del conjunt de cadenes estudiades.

La recollida sistemàtica de totes aquestes variables segons les classificacions exposades té per missió rebaixar al mínim qualsevol component de subjectivitat a l'hora de tipificar i descriure la violència televisiva. El component subjectiu ha quedat reduït, tan sols, a l'adscripció dels nivells 1 (intensitat baixa), 2 (intensitat mitjana) o 3 (intensitat alta) a la intensitat de les seqüències violentes, que depen del judici i/o sensibilitat del visionador. No obstant, s'ha tractat d'acotar les valoracions i arribar a un consens entre els analistes del material objecte d'estudi mitjançant sessions d'anàlisi conjuntes i prèvies a la investigació.

El valor 1 (intensitat baixa) també s'aplica, dins dels programes no animats, als actes violents aïllats (un cop de puny) sense que l'ambient en que es dóna transmeti una càrrega d'angoixa.

El grau d'intensitat 3 correspondrà a aquelles seqüències que transmeten altes dosis d'angoixa acompanyant als actes violents en si: recreació en el mal inflingit, tortures, imatges de forts patiments, etc.

Les seqüències que no són d'una duresa tan elevada com les de nivell 3 però que tampoc corresponen a actes de violència "banals" han estat classificades amb un nivell d'intensitat de 2.

2.7. LA MOSTRA

La mostra analitzada ha consistit en la programació de ficció (pel·lícules, telefilms i telesèries) que han emès les cadenes de televisió generalista d'abast nacional o estatal que es reben a Catalunya per via hertziana que es reben a Catalunya durant la setmana que va del 2 al 8 de juny de 1998. La franja estudiada abasta des de les 15.30 h fins a les 0.00 hores.

La xifra total d'hores enregistrades ha estat la següent:

$$7 \text{ dies} \times 8,5 \text{ hores/dia} = 59,5 \text{ hores per cadena} \times 7 \text{ cadenes} = 416,5 \text{ hores,}$$

de les quals 140,91 han correspost a programació de ficció. Aquestes 140,91 hores constitueixen la mostra visionada i en base a la qual s'han fet els càlculs d'aquest estudi. Com es pot observar, la programació de ficció ha estat molt similar a la de l'any 1997, que era de 139,05 hores.

3. ELEMENTS DE VIOLÈNCIA A LES PANTALLES CATALANES

3.1. APROXIMACIÓ A LES DADES

La mostra de programes de ficció entre les 15.30 i les 0 hores ha suposat l'anàlisi d'un total de 186 programes de ficció (o de fraccions) i de 8.455 minuts (140,9 hores).

Per gèneres, trobem la següent representació:

Quadre 1: La mostra segons gèneres de ficció

Gènere	nombre programes	%	minuts	%
Pel.lícules	45	24,19	3.330	39,38
Telefilms	16	8,60	1.231	14,56
Telesèries	123	66,13	3.855	45,59
Altres	2	1,07	39	0,46
Total	186		8.455	

Dins de la categoria de telesèrie s'engloben, també, tots els espais d'animació que ha recollit la mostra, un total de 47 programes (25,26%) i 699 minuts (8,26 %) , ja que responen a la definició operativa de telesèrie (*Episodis periòdics de programes de ficció amb algun tret en comú: argumental, personatges etc.*) .

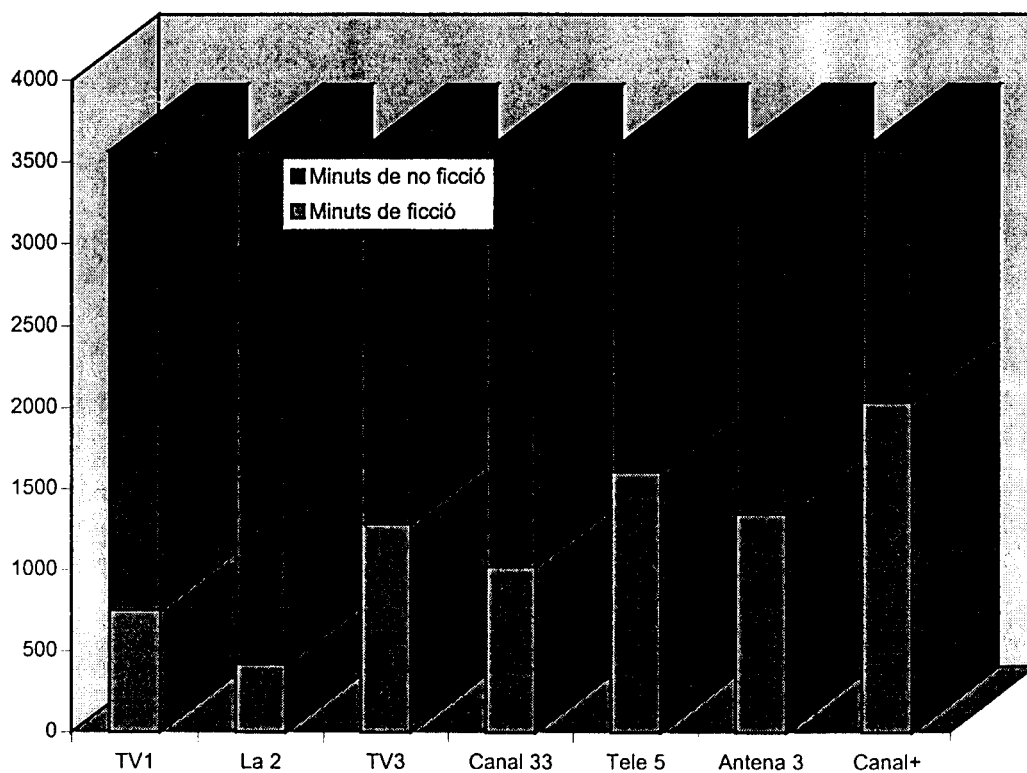
Per la mateixa naturalesa de la mostra (uns gèneres concrets en una franja de temps) el còmput total de programes i de temps de ficció difereix molt entre les diverses cadenes. De fet, aquestes diferències són indicadores fidels de l'orientació de l'emissora cap a la ficció o cap a d'altres gèneres. Òbviament, Canal+, com a canal enfocat principalment cap al cinema, emetrà molts més programes de ficció que els canals generalistes. Aquest fet cobra una especial importància quan es tracta de calcular els índexs DIG i de Gerbner. Hi tornarem en el seu moment. L'estructura de la graella de cada canal , separant tota la programació entre ficció i no ficció ha dibuixat la figura 1. Com es pot veure,

únicament Canal + dedica més de la meitat del seu temps a la ficció. Les dades són les següents:

Quadre 2: Minuts de ficció/no ficció per caadenes

Canal	Temps de ficció		Temps de no ficció		Total
	Minuts	%	Minuts	%	
TV1	753	21,09	2817	78,91	3570
La 2	421	11,79	3149	88,21	3570
TV3	1283	35,94	2287	64,06	3570
Canal 33	1018	28,52	2552	71,48	3570
Tele 5	1602	44,87	1968	55,13	3570
Antena 3	1344	37,65	2226	62,35	3570
Canal +	2034	56,97	1536	43,03	3570
TOTALS	8.455		16.535		24.990

Figura 1: Minuts de ficció/no ficció per cadenes

Un altre paràmetre que ha contemplat aquesta investigació és l'origen geogràfic de la producció dels programes. De la mateixa manera que l'any 1997, hi ha un predomini absolut d'espais produïts als EUA. En el còmput total de les set cadenes, dos de cada tres minuts de producció visionada són nordamericans:

Quadre 3: La procedència de la ficció

Origen	nombre de programes	%	minuts	%
EUA	110	59,13	5.581	66
UE	58	31,18	2.253	26,64
JAPÓ	11	5,88	286	3,38
Altres	7	3,74	335	3,96
TOTALS	186	99,93	8455	99,98

Cal considerar, igualment, com a element de caracterització d'una cadena de televisió, l'origen de la producció dels programes de ficció (vegeu quadre 4):

Quadre 4: La procedència de la ficció en les diferents cadenes

	EUA		UE		JAPÓ		Altres	
	min	%	min	%	min	%	min	%
TV1	156	20,72	299	39,71	0	0	298	39,58
La 2	313	74,35	71	16,86	0	0	37	8,79
TV3	1067	83,16	216	16,84	0	0	0	0
C33	380	37,32	352	34,57	286	28,9	0	0
T5	1162	72,53	440	27,47	0	0	0	0
A3	922	68,60	422	31,40	0	0	0	0
C+	1608	79,06	426	20,94	0	0	0	0
TOTAL	5.608		2226		286		335	

En aquest sentit, la predomini de la producció nordamericana es fa palesa sobretot a TV3 i al Canal +, ambdues amb més de les $\frac{3}{4}$ parts de les obres de ficció emeses.

A curta distància segueixen La 2 (74%), Tele 5 (72%) i Antena 3 (68%). L'única cadena que es desmarca d'aquesta tendència general és el Canal 33, la producció nordamericana del qual no arriba a representar ni la meitat dels seus programes de ficció. Per contra, en aquesta cadena es concentra tota la ficció japonesa observada a la mostra, gairebé el 29% de les emissions de ficció del Canal 33.

La producció europea només és majoritària a TVE1 (39,71%), ultrapassant el 25% a C33, Tele 5 i Antena 3.

Gràficament,

Figura 2: Origen de la producció per cadena. TV1.

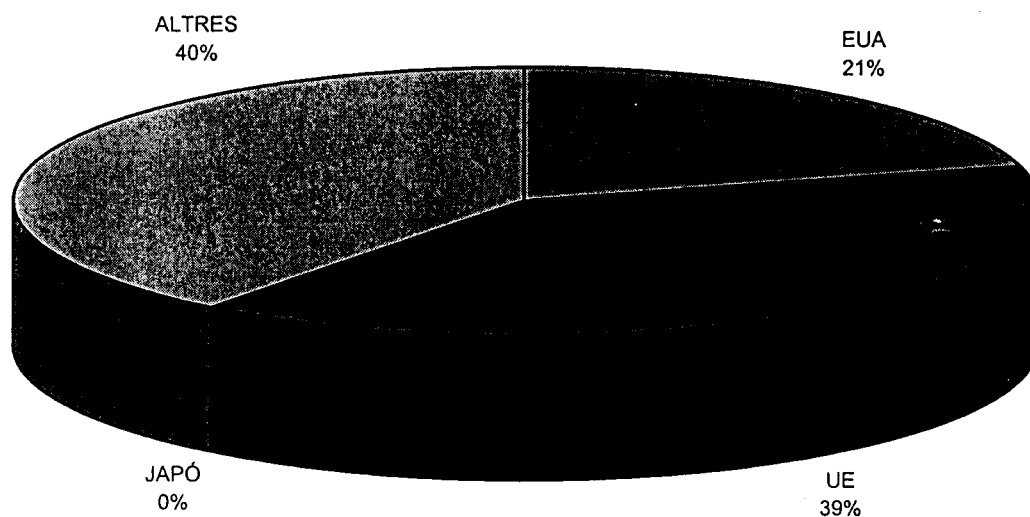

Figura 3: Origen de la produccio per cadena. La 2.

La 2

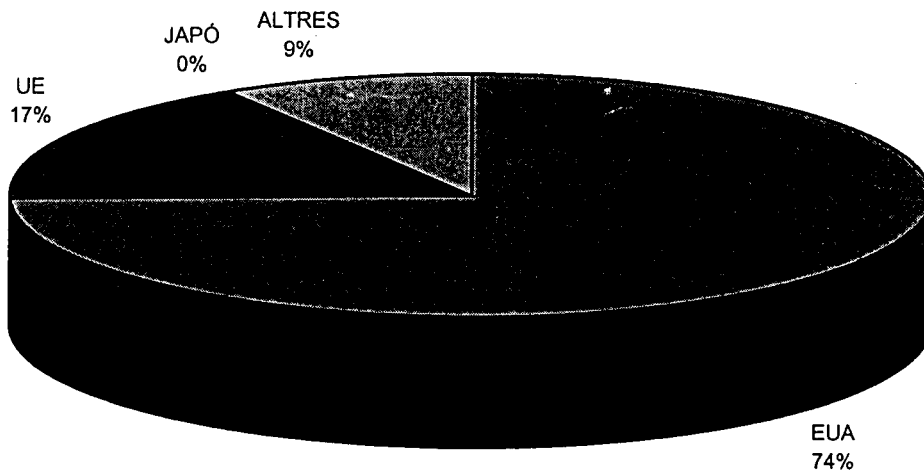

Figura 4: Origen de la produccio per cadena. TV3.

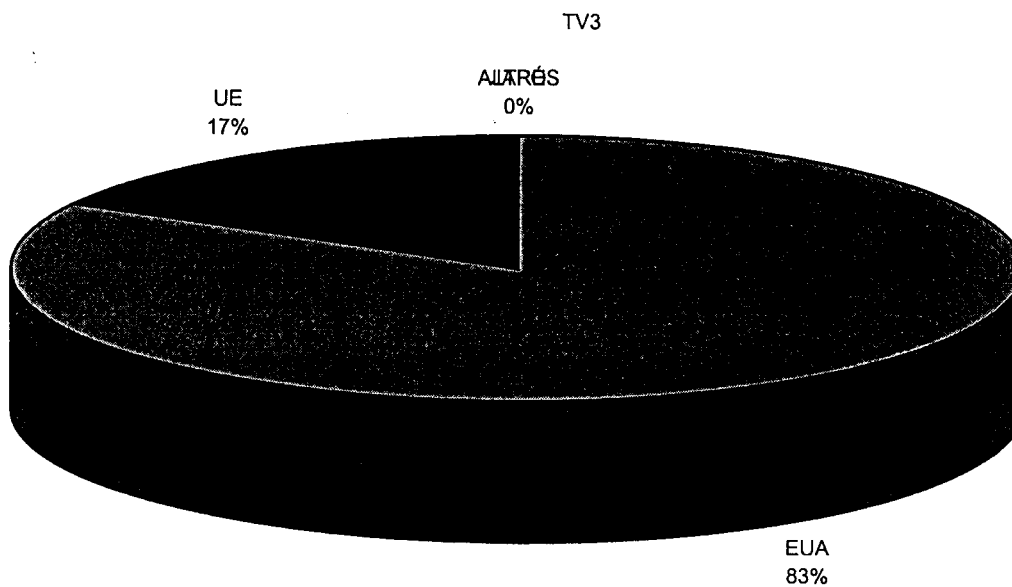

Figura 5: Origen de la produccio per cadena. Canal 33.

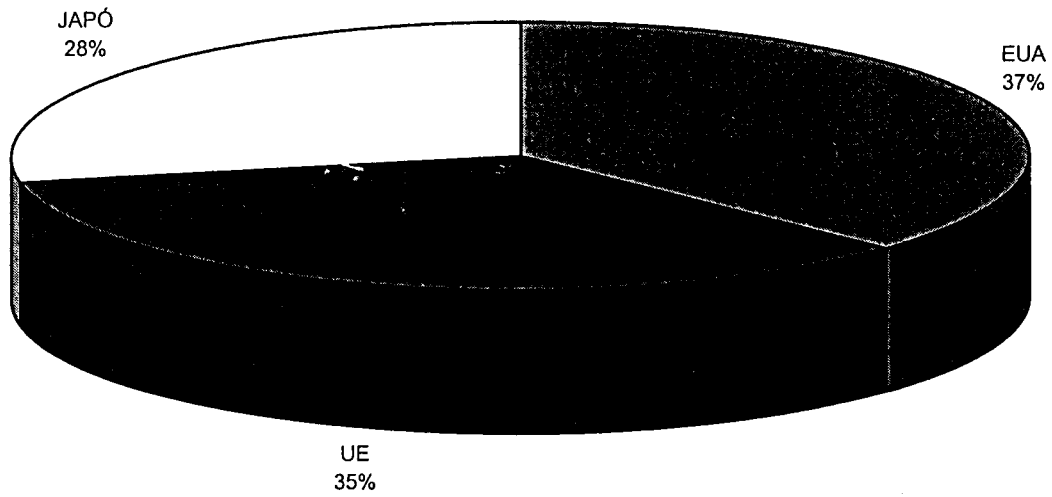

Figura 6: Origen de la produccio per cadena. Tele 5.

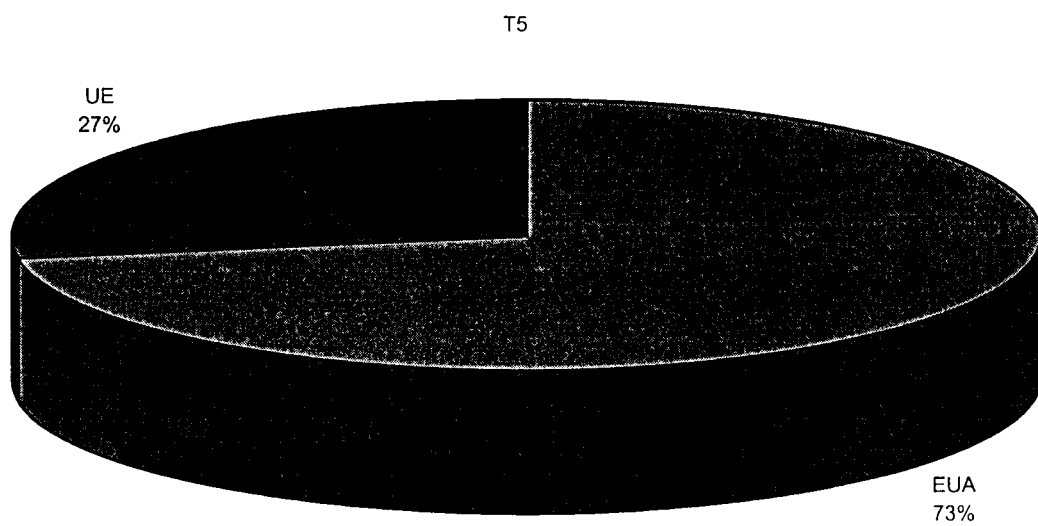

Figura 7: Origen de la produccion per cadena. Antena 3.

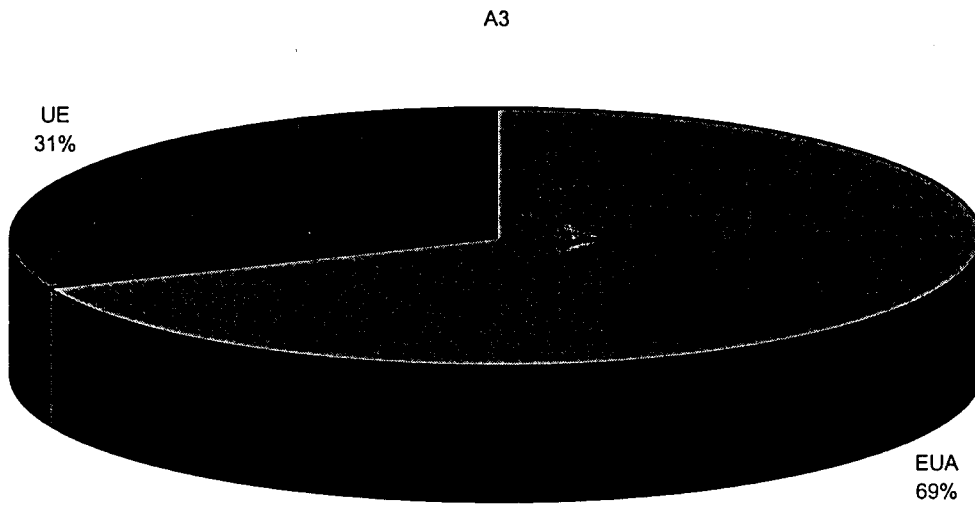
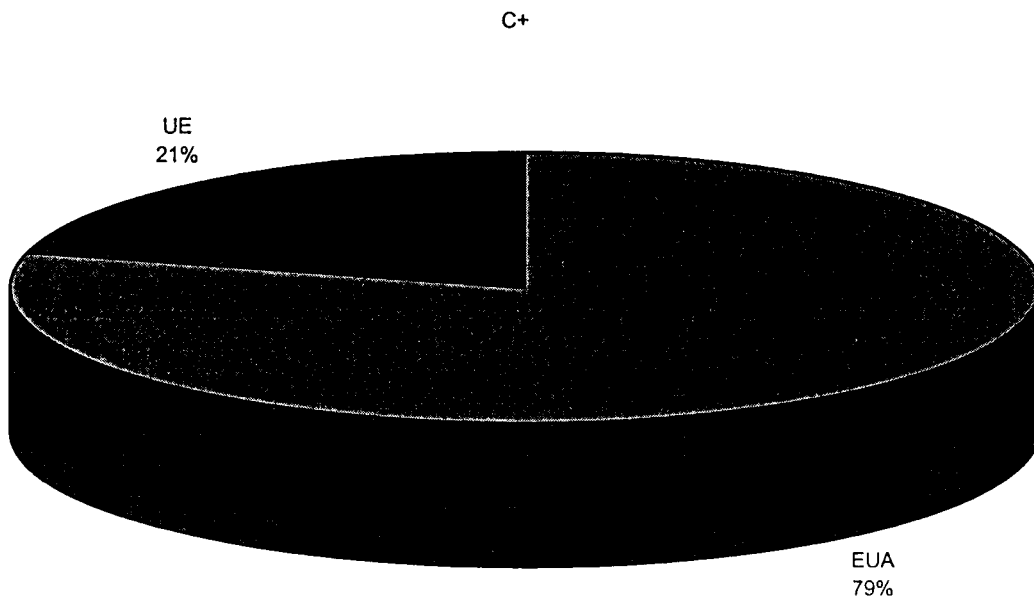

Figura 8: Origen de la produccion per cadena. Canal +.

3.2. QUANTS I QUINS PROGRAMES SÓN VIOLENTS?

L'estudi ha recollit un total de 442 seqüències que contenen un total de 608 actes de violència criminal i d'agressions. Traduït a temps, la presència de la violència ocupa un total de 827 minuts del total de 8.455 minuts de ficció analitzats. En d'altres paraules, un de cada 10 minuts de ficció té connotacions violentes. Aquesta dada implica que aquest any la presència de violència és més freqüent, ja que en l'estudi de 1997 es trobaven connotacions violentes en un de cada 13 minuts de programació.

Distingint entre seqüències d'actes criminals i d'agressions, observem un predomini en nombre d'agressions (331) en front dels crims (271). Pel que fa al temps d'emissió, dels 827 minuts violents, 409 corresponen a crims i 417 a agressions. D'això es dedueix que les seqüències criminals tenen una durada superior a les que contenen tan sols agressions. La duració mitjana d'una seqüència de crims és de 1,51 minuts, mentre que la d'una seqüència d'agressions és d'1,26 minuts.

Dels 186 programes (i fraccions de programa) analitzats, 102 (un 54,83 per cent) contenen alguna escena de violència. D'aquests, 57 programes presenten, com a mínim, un acte de violència criminal (homicidi, suïcidi o temptatives), mentre que la resta (45 programes) es limiten a agressions.

Per gèneres veurem que, a diferència de l'any 1997, els telefilms són el gènere en què més freqüentment apareixen seqüències violentes (en un 81,25% d'aquests productes apareix, com a mínim, una seqüència violenta) seguits de les pel·lícules (en un 71%). Les telesèries, al igual que l'any 1997, han estat el gènere on es concentra menys violència (en un 46,34%).

Si establim les comparacions segons el temps de les seqüències violentes obtenim la següent taula:

Quadre 5 : Temps de violència per gèneres

	Totals		Crims		Agressions	
	minuts	%	minuts	%	minuts	%
pel.lícules	421,54	50,96	220,81	52,38	200,73	47,62
telefilms	146,66	17,74	90,43	61,65	56,23	38,35
telesèries	258,91	31,30	98,17	37,9	160,74	62,1
TOTAL	827,11	100	409,41	100	417,7	100

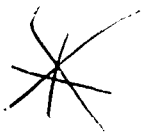
Així, veiem que les produccions cinematogràfiques suposen més de la meitat de la violència observada a la mostra mentre que el seu pes en el total de programes de ficció recollits ha estat del 24,19%. En sentit contrari, les telesèries (que ocupen el 66,13 per cent del temps d'emissió), únicament acullen el 17,73 per cent del temps de violència. En aquesta menor proporció influeix, seguint la tendència de 1997, l'emissió de sèries *blanques*, orientades a un públic familiar i amb situacions quotidianes.

Efectuada la prova χ^2 (ji-quadrat), observen que aquestes diferències són estadísticament molt significatives, tot i prenent un nivell de confiança del 99,9% (vegeu annex VI). És a dir, que la prova estadística demostra que hi ha una relació entre el gènere i la quantitat de violència (en temps).

Metodològicament hem distingit entre actes criminals i agressions. Aplicat a l'estructura per gèneres veurem que les telesèries són l'únic producte on les agressions apareixen en una proporció superior als crims. Com es pot veure al quadre 5, en les pel.lícules i, sobretot, en els telefilms, la violència criminal supera en temps d'emissió les agressions.

3.2.1. L'origen de la producció

Per origen de la producció, els minuts violents es reparteixen de la següent manera:

Quadre 6: Violència per països d'origen

Origen	Minuts de Violència	Minuts de ficció	Ratio (% minuts de ficció que són violents)
EUA	692,85	5.581	12,41
UE	103,15	2.253	4,57
Japó	21,16	286	7,39
Altres	9,95	335	2,97
TOTAL	827,11	8455	

La interpretació estadística ens dóna un valor χ^2 molt superior al que donen les taules de referència, la qual cosa indica que hi ha grans diferències entre els orígens de producció dels programes estudiats en aquesta mostra. Existeix, doncs, una relació estadísticament significativa, entre origen de la producció i quantitat de violència.

El resultat d'aquest segon estudi de comparació d'una proporció observada amb d'altra de teòrica, demostra com la significació, a un nivell de confiança del 99% ($z = 2,3$) se centra en les diferències que presenten els productes de la UE i els de la categoria Altres amb respecte al global, encara que els d'EUA també donen lleugerament per sobre del valor mínim requerit. Si reduïm el nivell de confiança fins al 95% ($z = 1,96$), llavors veiem que cap dels orígens presenta un comportament similar, és a dir, que tots els orígens presenten diferències significatives respecte al total de la mostra (vegeu taula 7).

Quadre 7: Puntuacions Z per orígens de producció

Origen	puntuació Z	Z taules (n.c.99%)	Significació	Z taules (n.c. 95%)	Significació
EUA	-2,54793546	2,33	Significatiu	1,96	Significatiu
UE	5,03804071	2,33	Significatiu	1,96	Significatiu
Japó	2,30780108	2,33	No significatiu	1,96	Significatiu
Altres	6,59489854	2,33	Significatiu	1,96	Significatiu

Per fer-nos una idea més clara de la quantitat de violència produïda per cada lloc d'origen, podem acudir a la següent taula:

Quadre 8: Percentatges de temps violent sobre percentatges de temps d'emissió

Origen	% temps emissió	% temps violent	ratio temps violent/temps emissió (*)
EUA	66%	83,76%	128,73
UE	26,64%	12,47%	37,66
Japó	3,38%	2,55%	75,44
Altres	3,96%	1,20%	30,30

(*) base 100 = ràtio mitjana de tota la mostra

Així, veiem que la nordamericana és la única ficció on el percentatge de temps violent supera el percentatge de temps total que representa sobre la totalitat de la mostra.

3.2.2. El *target* d'audiència

L'equip d'investigació ha considerat també la variable de *target* d'audiència, respecte de la qual s'han obtingut els següents resultats:

Quadre 9: Temps de violència segons públic destinatari

Públic al qual s'adreça	Temps d'emissió (min.)	Temps de violència total (min.)	Ratio: violència sobre temps total	Temps de violència criminal (min.)	Temps d'agressions (min.)
Infantil i juvenil	631	70,79	11,21	21,81	48,98
Tots els públics	3099	199,27	6,43	115,9	83,37
Adult	4725	557,05	11,78	271,7	285,35

De la lectura d'aquestes dades es desprèn que la programació adreçada a tots els públics conté un temps de violència considerablement inferior a aquell que es troba en els programes adreçats als adults i als infants. La violència continguda en programes infantils, però, s'acosta més al nivell dels programes d'adults que no pas d'aquells programes (principalment telesèries familiars) adreçats a tots els públics. Aquesta dada, colpidora en un primer moment, queda matitzada ja que una anàlisi més aprofundida ens indica que dues telesèries infantils (*Leo, el rei de la selva* i *Les tortugues Ninja*) concentren gairebé tota la violència, mentre que la gran majoria són programes amb índexs de violència de 0 o tendint a 0. La programació infantil, en general, no és tan violenta com aquest resultat global sembla apuntar: si no tinguéssim en compte aquestes dues telesèries, la ràtio de violència dels programes infantils baixaria fins a un 4,19, exactament homologable al resultat de l'estudi del CAC de 1997 (4,31).

Estadísticament, la prova χ^2 corrobora el fet que hi ha molta diferència entre els nivells de violència segons si els productes van adreçats a un tipus o un altre de públic (vegeu annex VI).

3.2.3. Estructura per cadenes

La següent taula (quadre 10) recull els temps de violència criminal i d'agressions detectats a les diverses cadenes televisives:

Quadre 10: Estructura de la violència per cadenes

Canal	Temps d'emissió (min.)	Temps de crims (min)	Temps d'agressions (min)	Temps de total de violència (min)	Temps de violència / temps de ficció (x100)
TVE1	753	11,19	23,74	34,93	4,63
TVE2	421	1,62	4,88	6,5	1,54

TV3	1283	66,35	117,15	183,5	14,30
CANAL33	1018	42,15	50,15	92,3	9,06
TELE5	1602	121,61	89,36	210,97	13,16
ANTENA3	1344	43,7	67,16	110,86	8,24
CANAL+	2034	122,79	65,26	188,05	9,24

Les cel·les ombrejades corresponen a les cadenes amb més temps de violència, tant en valors absoluts com relatius.

Les proves efectuades (χ^2) demostren que les diferències observades en les cadenes són estadísticament molt significatives, fins i tot amb un nivell de confiança del 99,9% (vegeu annex VI).

Per tal de descobrir on rauen exactament aquestes diferències i quins valors se separen significativament de la mitjana, s'ha practicat una prova de comparació d'una proporció observada (p_o) amb una de teòrica (p).

Els resultats han estat els següents (vegeu annex VI)

Quadre 11: Puntuacions Z per cadenes

Canal	z obtinguda	z taules (n.c. 99%)	Significació
TVE1	4,979	2,327	Significatiu
TVE2	7,975	2,327	Significatiu
TV3	-4,375	2,327	Significatiu
Canal 33	0,692	2,327	No significatiu
Tele 5	-3,278	2,327	Significatiu
Antena 3	1,485	2,327	No significatiu
Canal +	0,520	2,327	No significatiu

És a dir: TV3 i Tele 5 estan significativament per sobre de les cotes de temps de violència observades en el conjunt de les cadenes amb un marge d'error del 0,01, TVE1 i TV2 estan significativament per sota i la resta de cadenes (Canal 33, Antena 3 i Canal+) no presenten diferències estadísticament significatives respecte al conjunt de la mostra.

En termes relatius, les cadenes es reparteixen el temps violent de la següent manera:

Quadre 12: Percentatges de violència distribuïts per cadenes

Canal	% del temps violent
TVE1	4,22
TVE2	0,79
TV3	22,19
CANAL33	11,16
TELE5	25,51
ANTENA3	13,40
CANAL+	22,74
TOTAL	100,01

A la vista d'aquestes dades podem dir que el gruix de la violència televisiva es concentra en tres cadenes: Tele 5, que per sí sola aglutina una quarta part de tot el temps de violència emesa durant la setmana de la mostra, Canal+ i TV3.

Si agrupem les dades segons la titularitat de les cadenes, les públiques concentren un 38,35% del temps violent, mentre que el 61,65% restant el trobem en la programació de les cadenes privades.

3.3. ELS ACTES VIOLENTS

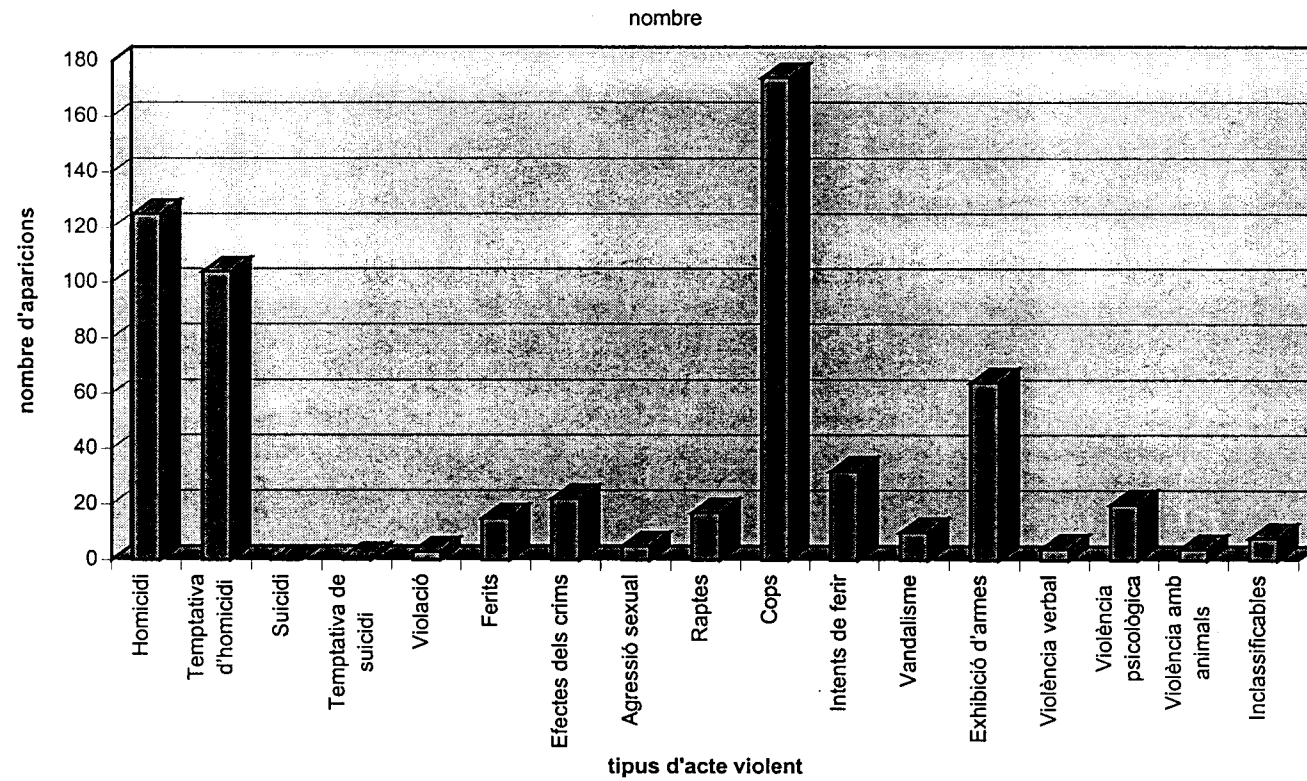
Aquest estudi ha distingit entre seqüència i acte violent, de manera que a una mateixa seqüència hi podem adscriure un nombre determinat d'actes de violència. Així, les 442 seqüències contenen 608 actes de violència, repartits segons la següent tipologia (gràficament, figura 9):

Quadre 13: Tipologia de l'acte violent

ACTE DE VIOLÈNCIA	NOMBRE	%
Homicidi	125	20,56
Temptativa d'homicidi	104	17,11
Suicidi	0	0
Temptativa de suicidi	1	0,16
Violació	3	0,49
Ferits	15	2,47
Efectes dels crims	22	3,62
• Total actes de violència criminal	270	44,41
Agressió sexual	5	0,82
Raptos	17	2,80
Cops	174	28,62
Intents de ferir	32	5,26
Vandalisme	10	1,64
Exhibició d'armes	64	10,53
Violència verbal	4	0,66
Violència psicològica	20	3,29
Violència amb animals	4	0,66
• Total actes d'agressió	330	54,28
Inclassificables	8	1,32
TOTAL ACTES DE VIOLÈNCIA	608	100

Així, doncs, les agressions són més nombroses que els actes criminals.

Figura 9: Actes de violència segons tipologia

En total, doncs, i pel que fa a la mostra de ficció analitzada, trobem una mitjana de 4,3 actes de violència cada hora, dels quals 1 seria un homicidi i un altre uns cops o una baralla.

Per comparació amb els resultats de l'estudi de 1997, no hi ha diferències significatives pel que fa al repartiment de tipologies d'actes violents. Potser la dada més significativa és un descens del 5% en el nombre d'homicidis, compensat per un augment similar en el nombre de temptatives d'homicidi.

Quadre 14: Actes violents segons l'origen de la producció

ACTE DE VIOLÈNCIA	EUA	JAPÓ	UE	Altres
Homicidi	114	4	7	0
Temptativa d'homicidi	93	4	7	0
Suicidi	0	0	0	0
Temptativa de suicidi	0	0	1	0
Violació	3	0	0	0
Ferits	6	0	9	0
Efectes dels crims	18	0	4	0
• Total actes de violència criminal	234	8	28	0
Agressió sexual	5	0	0	0
Raptos	15	0	2	0
Cops	130	6	30	8
Intents de ferir	25	0	7	0
Vandalisme	10	0	0	0
Exhibició d'armes	49	2	13	0
Violència verbal	2	0	2	0
Violència psicològica	14	0	6	0
Violència amb animals	0	0	4	0
• Total actes d'agressió	250	8	64	8
Inclassificables	8	0	0	0
TOTAL ACTES DE VIOLÈNCIA	492	16	92	8

De la mateixa manera que el 1997, més de 8 actes violents de cada 10 són nordamericans. Aquest domini s'accentua notablement si distingim entre actes de

violència criminal i agressions. En el primer cas, les produccions dels EUA contenen el 86,6 per cent del total, amb xifres realment significatives: 114 dels 125 homicidis indexats (un 91,2%), les 3 violacions i 93 de les 104 temptatives d'homicidi (un 89,4%).

Les armes emprades en la comissió dels actes de violència són, principalment, les de foc, ja que es troben en més d'una tercera part dels actes, concretament en un 36,3%. En segon lloc hi ha els actes violents comesos amb el propi cos, amb un 28%. Els crims i agressions comesos amb objectes contundents i armes blanques són menys abundants i no arriben al 10% cada un d'ells. En aquest aspecte tampoc no s'aprecien diferències significatives amb l'estudi de 1997.

3.4. LA REPRESENTACIÓ DE LA VIOLÈNCIA

Però és potser molt més interessant l'anàlisi dels actors i de les víctimes dels actes de violència en base a les cinc variables que s'han pres en consideració: gènere, rol, edat, raça i relació entre agressor i víctima.

La ficció audiovisual, segons les dades aportades per aquesta mostra, presenta la violència com a cosa d'homes: aquest és l'autor de 2 de cada 3 actes violents i el receptor del 58,6 per cent. La dona és, equilibradament, actriu i víctima: 8,5 contra 12,4 per cent del total d'actes violents. Així, pel que fa al gènere, aquests resultats mostren una presència lleugerament menor de dones implicades en actes de violència que l'obtingut en l'estudi de 1997.

Així, doncs, l'acte tipus el faria un home, protagonista o antagonista, adult, sobre un altre home amb el qual no l'uneix cap relació, protagonista o amb un paper no important, també adult. La presència d'infants i d'adolescents gairebé arriba al 5,73 per cent com a víctimes i al 2,6 per cent com a autors. Pel que fa a l'edat, les dades han variat també respecte l'any 1997, on la presència d'infants i adolescents involucrats en actes violents era sensiblement superior.

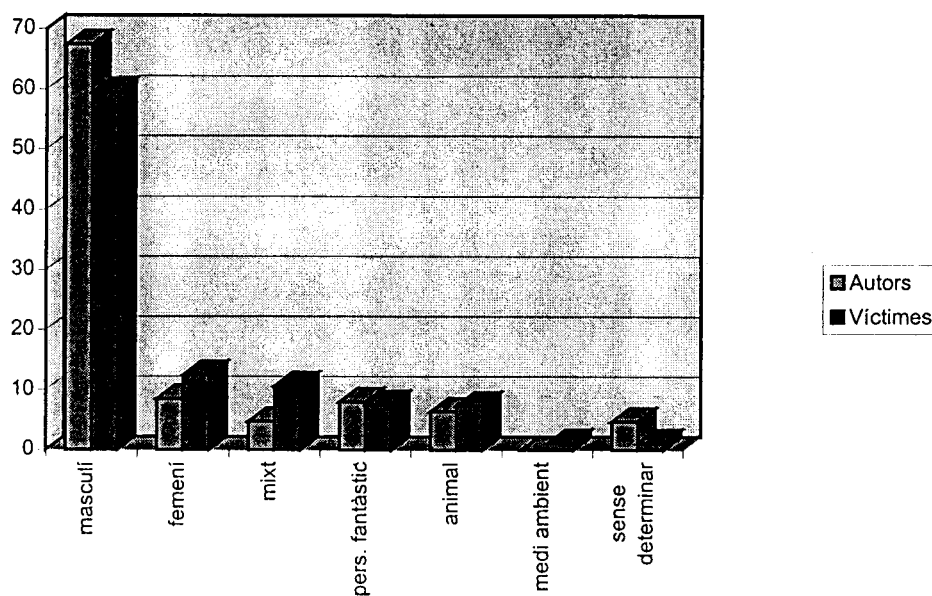
Pel que fa al rol dels personatges implicats en actes violents, veiem com els antagonistes són els principals autors (32%) i els protagonistes (35%) els principals receptors, encara que no queden gaire lluny dels antagonistes pel que fa a la comissió d'actes violents.

3.4.1. Gènere dels subjectes implicats en actes violents

Quadre 15: Autors i víctimes d'actes violents. Gènere

CATEGORIA	Autors	Víctimes
masculí	410	362
femení	52	76
mixt	29	65
pers. fantàstic	49	46
animal	39	45
medi ambient	–	7
sense determinar	29	7

Figura 10: Autors i víctimes de l'acte violent. Gènere.

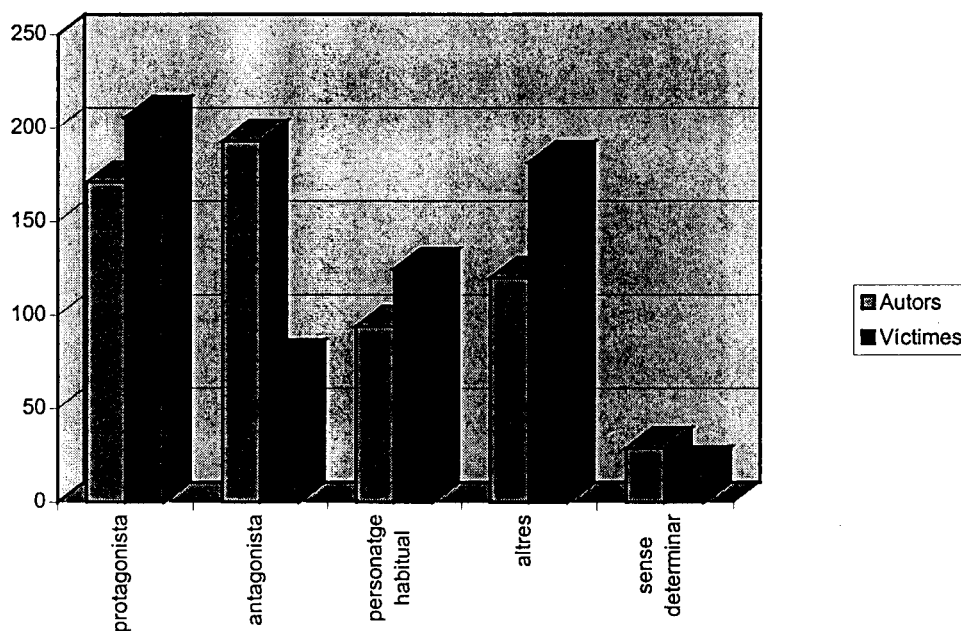

3.4.2. Rol dels subjectes implicats en actes violents

Quadre 16: Autors i víctimes d'actes violents. Rol.

CATEGORIA	Autors	Víctimes
protagonista	172	206
antagonista	193	76
personatge habitual	94	125
altres	120	182
sense determinar	29	19

Figura 11: Autors i víctimes de l'acte violent. Rols.

El rol dels personatges determina, moltes vegades, la motivació de l'acte violent, en el sentit que si l'agressor és *bo* (protagonista) actua per defensar-se, mentre que el personatge *dolent* (antagonista) gairebé sempre actua proactivament. Aquests resultats, recolzats estadísticament a través de la prova χ^2 , es mostren altament significatius, amb un nivell de confiança del 99,9%. En el cas de les víctimes aquesta relació també es compleix amb el mateix nivell de confiança (vegeu annex VI).

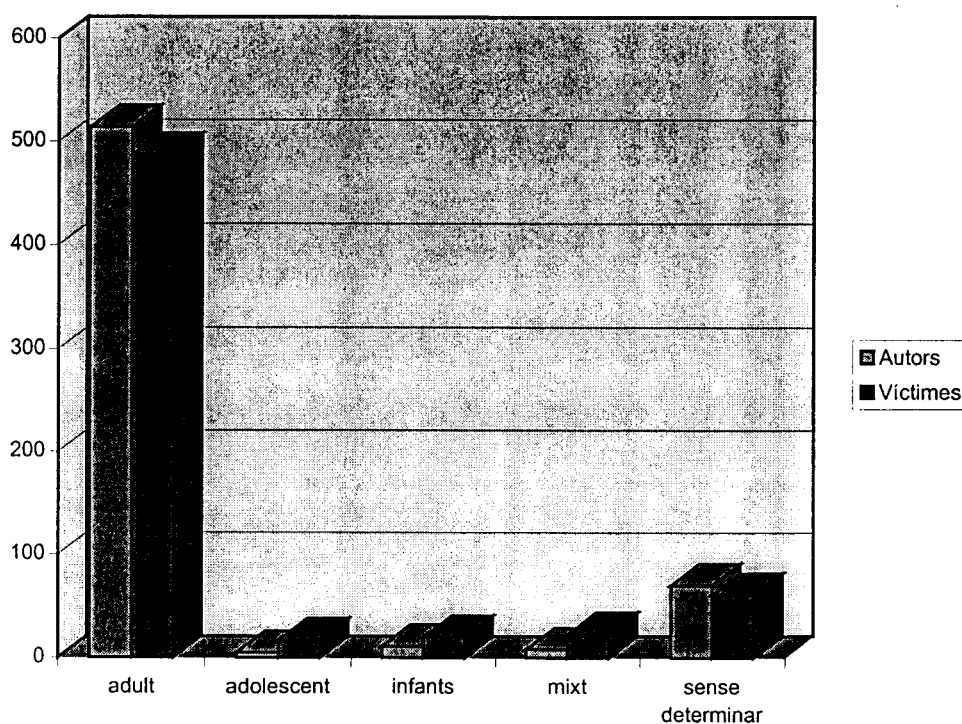
Així mateix, el rol determina també la percepció dels actes: és freqüent que un acte violent fet per un protagonista es percebi positivament per part de l'espectador, mentre que els actes comesos pels antagonistes són gairebé sempre condemnats. Això és vàlid tant per autors com per víctimes i els resultats són altament significatius amb nivells de confiança del 99,9% (vegeu annex VI).

3.4.3. Edat dels subjectes implicats en actes violents

Quadre 17: Autors i víctimes d'actes violents. Edat.

CATEGORIA	Autors	Víctimes
adult	514	487
adolescent	5	17
infants	11	20
mixt	8	23
sense determinar	70	61

Figura 12. Autors i víctimes de l'acte violent. Edat.

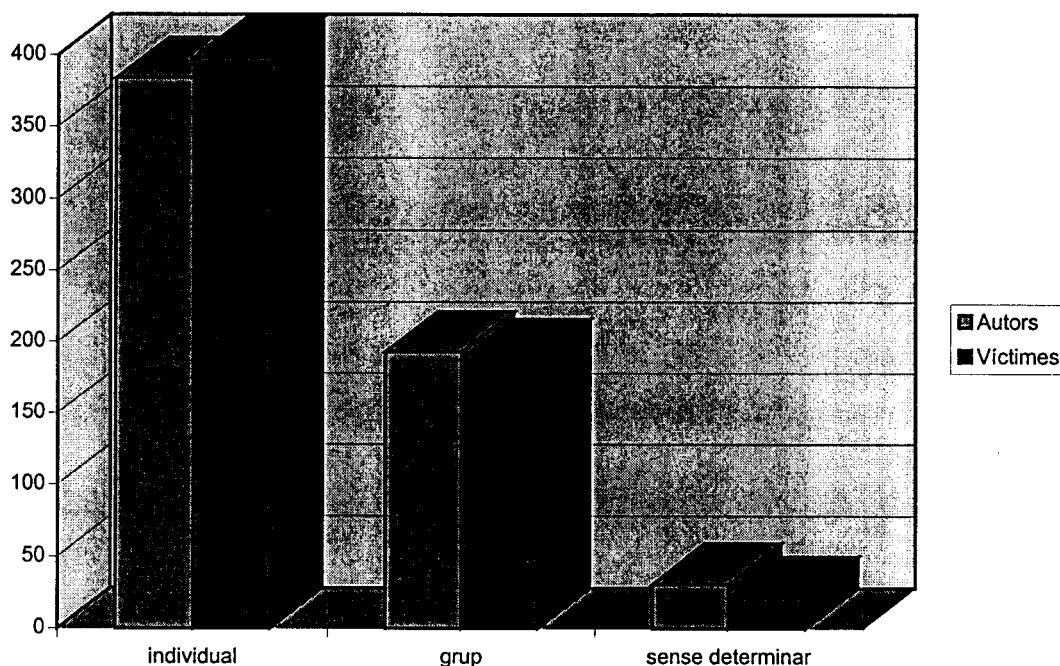

3.4.4. Participació dels subjectes implicats en actes violents

Quadre 18: Autors i víctimes d'actes violents Participació.

CATEGORIA	Autors	Víctimes
individual	384	398
grup	193	188
sense determinar	31	22

Figura 13. Autors i víctimes de l'acte violent. Participació

3.4.5. Races dels subjectes implicats en actes violents

Pel que fa a la raça dels individus agressors i víctimes, no es pot treure cap conclusió: si bé hi ha una gran preeminència de personatges blancs que comenten o pateixen actes de violència, no és menys cert que la immensa majoria dels personatges que veiem a la televisió són de raça blanca, per tant podem únicament assenyalar l'equilibri entre les races en els papers d'autors i de

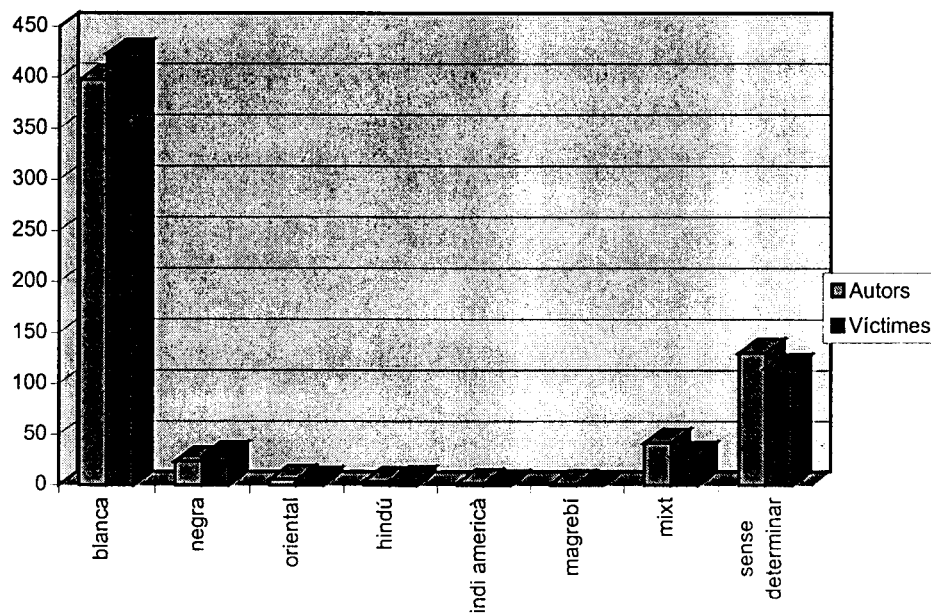
víctimes. A títol informatiu, reproduïm a continuació la taula amb les races observades:

Quadre 19: Races implicades en actes de violència

Raça	Autor		Víctima	
	núm. actes	%	núm. actes	%
blanca	398	65,46	424	69,74
negra	24	3,95	29	4,77
oriental	6	0,99	4	0,66
hindú	4	0,66	5	0,82
indi americà	2	0,33	1	0,16
magrebí	1	0,16	0	0,00
mixt	42	6,91	29	4,77
sense determinar	131	21,55	116	19,08

Gràficament,

Figura 14: Races dels autors i víctimes dels actes violents

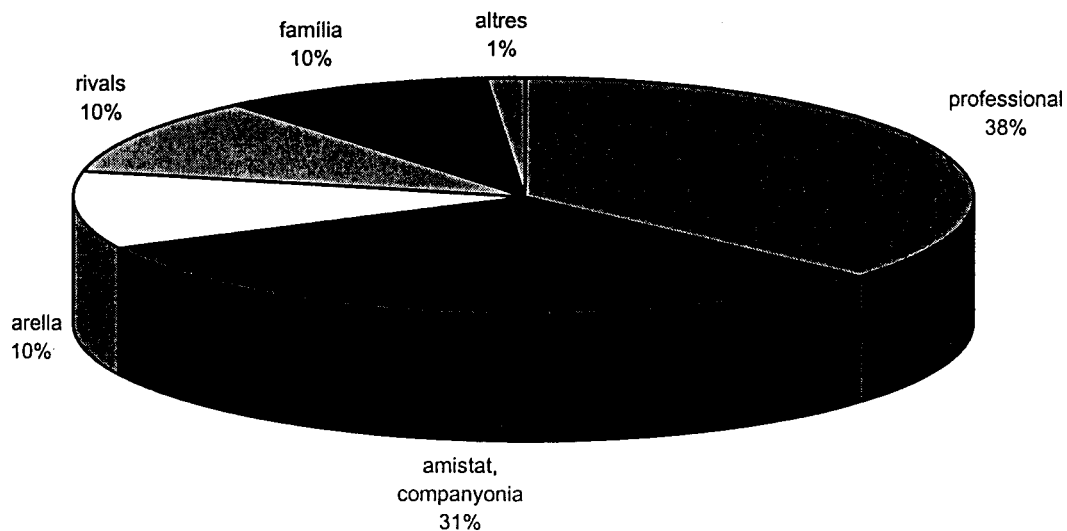
3.4.6. Relacions entre els subjectes implicats en actes violents

En el 78% dels casos observats no es pot establir una relació directa o indirecta entre els agressors i les víctimes. El 22% dels casos restants es reparteixen segons la següent tipologia:

Quadre 20: Tipologia de relacions entre agressor i víctima

Tipus de relació	nombre de vegades	%
professional	49	8,06%
amistat, companyonia	42	6,91%
parella	14	2,30%
rivals	14	2,30%
família	13	2,14%
altres	2	0,33%

Figura 15: Relacions entre autors i víctimes dels actes violents

3.4.7. Motivació i percepció

A partir de les dades empíriques sobre les aparicions de violència, podem donar una certa imatge del missatge que sobre la violència donen les televisions.

Quadre 21: Motivació i percepció dels actes violents

actes violents	percepció		
	positiva	negativa	neutra
proactius	82	348	72
reactius	74	15	11
TOTAL	156	363	83

Així, observem que els actes de violència són, majoritàriament, proactius i negatius o reactius i positius, és a dir, que la violència està justificada quan es tracta de defensar-se. En aquest punt es dedueix, en tres de cada quatre cops, una sanció positiva de la resposta violenta a una violència prèvia, en detriment d'altres vies de solució de conflictes.

Pel que fa a crims, en concret a homicidis, la taula estadística és la següent:

Quadre 22: Motivació i percepció dels homicidis

Tipus	Total %		visió positiva		visió negativa		visió neutre	
	núm	%	núm	%	núm	%	núm	%
Proactiu	86	68,8	12	9,6	64	51,2	10	8
Reactiu	39	31,2	28	22,4	6	4,8	5	4

Estadísticament, queda comprovat que la percepció de la violència és diferent segons el rol que s'adjudiqui a l'agressor o la víctima.

Pel que fa als paràmetres novedosos d'aquest treball (humor / dany/dolor i realisme en les seqüències violentes), a continuació n'exposem els resultats:

3.4.8. Humor

Tal i com es va apuntar en l'apartat de metodologia, el present estudi incorpora una sèrie de paràmetres novedosos en comparació amb el treball de l'any 1997.

Darreres investigacions en matèria de violència audiovisual, demostren que l'humor, lluny de ser un atenuant en els contextes violents, pot incrementar els seus efectes perniciosos ja que sovint fa que la violència quedi emmascarada i, per tant, trivialitzada. En aquest sentit, l'article Humor and violence, de James Potter i Ron Warren, publicat a la revista *Journal of Communication* el 1998, ofereix diverses explicacions al fet que la violència observada en programes humorístics no és percebuda com tan greu com en d'altres tipus de programació com que el grau de violència és menor o que la violència és de formes menors (agressions enfront a crims).

Per tal de fer un estudi més aprofundit, hem comparat els resultats en el cas dels crims i en el cas de les agressions, i els resultats han estat que no hi ha diferències significatives ($\chi^2 = 0,93 < 7,88$) amb un nivell de confiança del 99,9%. És a dir, que en la mostra observada, l'humor es reparteix equitativament entre els crims i les agressions.

Quadre 23: Presència d'humor en els actes violents

	núm. de seqüències	Presència d'humor	
		núm.	%
Crims	179	18	10,05
Agressions	263	35	13,30
TOTAL	442	53	11,99

3.4.9 dany/dolor

A la introducció s'ha parlat dels diferents efectes sobre el telespectador si les víctimes dels actes violents mostren patiment i/o angoixa. Pel que fa a la mostra recollida per a aquest estudi, els resultats han estat els següents:

Quadre 24: Presència de dany/dolor en els actes violents

	núm. de seqüències	Presència de dany/dolor	
		núm.	%
Crims	179	64	35,75
Agressions	263	61	23,19
TOTAL	442	125	28,28

La conclusió un cop practicada la prova χ^2 és que la gravetat de l'acte violent (crims o sgressions) influeix significativament en la presència de dany o dolor, essent més forta la presència de dany quan es tracta de crims,

3.4.10 Realisme

Finalment, pel que fa al realisme de les seqüències, s'ha practicat la mateixa prova, obtenint un χ^2 molt inferior del que ens indiquen les taules: és a dir, no hi ha cap relació entre la presència de realisme als actes de violència i el fet que es tracti de crims o bé d'agressions.

Quadre 25: Presència de realisme en els actes violents

	núm. de seqüències	Presència de realisme	
		núm.	%
Crims	179	115	64,24
Agressions	263	167	63,49
TOTAL	442	282	63,80

3.4.11. El paper de la dona

En primer lloc, hem de destacar l'escassa presència de dones implicades en actes violents:

- pel que fa a autores: un 8,5% dels actes estan comesos per dones i un 4,7% comesos per dones i homes conjuntament
- pel que fa a víctimes: en un 12,5% dels casos són víctimes elles soles mentre que en un 10,6% dels casos són víctimes juntament amb homes.

Pel que fa a la tipologia dels actes comesos i patits per dones, la següent taula ens ofereix les dades obtingudes:

Quadre 26: Tipologia de l'acte violent implicant dones

ACTE DE VIOLÈNCIA	comès	patit
Homicidi	7	10
Temptativa d'homicidi	7	13
Suicidi	0	0
Temptativa de suicidi	1	0
Violació	0	1
Ferits	0	1
Efectes dels crims	0	6
• Total actes de violència criminal	15	31
Agressió sexual	1	2
Raptos	0	10
Cops	24	14
Intents de ferir	6	2
Exhibició d'armes	4	8
Violència verbal	0	1
Violència psicològica	1	8
• Total actes d'agressió	36	45
Inclassificables	1	
TOTAL ACTES DE VIOLÈNCIA	52	76

S'ha practicat una prova χ^2 per tal d'esbrinar si hi havia alguna relació entre el gènere i la gravetat dels actes violents, és a dir, si es tractava de crims i agressions. Els resultats han desmentit aquesta hipòtesi pel que fa a les víctimes: homes i dones són receptors de crims i d'agressions en la mateixa proporció que les dones.

Pel que fa als autors, tampoc no trobem relació entre les dues variables si prenen un nivell de confiança del 99% (si baixem, però, el nivell d'exigència fins al 95%, llavors sí que trobem diferències significatives, en el sentit que les dones cometrien més agressions que crims).

Pel que fa als tipus d'acte violent presos individualment, hem aïllat els actes fets o patits exclusivament per homes i els fets o patits exclusivament per dones. A continuació s'ha fet una proporció dels que involucren dones sobre aquest total. Dels resultats obtinguts podem fer les següents observacions:

En la majoria d'actes, les dones apareixen en proporcions majors com a víctimes que com a autores. Com a exemples destacats cal esmentar els raptos, les violacions, que les dones no fan mai però sí pateixen en graus considerables o la violència verbal, la violència psicològica o l'exhibició d'armes, que pateixen en major grau que no pas cometen.

Les úniques categories en què les dones cometen més que no pas pateixen són els cops o els intents de ferir. Respecte a les temptatives de suïcidi, només s'ha trobat una en tota la mostra, i està protagonitzada per una dona.

Finalment, també s'ha practicat una prova χ^2 per veure si hi ha alguna relació entre el gènere i la motivació dels actes, és a dir, el fet que els actes violents siguin proactius o reactius. Els resultats han demostrat que no hi ha cap relació estadísticament significativa entre aquestes dues variables.

3.5. ELS PROGRAMES MÉS VIOLENTS

Per acabar aquest apartat, i a tall de resum, relacionarem els programes (o fraccions) que concentren més minuts de violència. La següent taula recull els 20 programes amb més temps violent, expressat en minuts (independentment de si es tracta de crims o d'agressions així com de la seva intensitat) i el percentatge que

aquesta xifra representa sobre el total de la duració de l'obra (els llistats complets es troben a l'annex IV)

Quadre 27: Els 20 Programes amb més minuts de violència

Id	TÍTOL	Minuts de violència	% sobre duració de l'obra
1	TERMINATOR II	44,93	46,80
2	RISA DEL DIABLO, LA	44,14	50,74
3	GLIMMER MAN	42,8	48,64
4	INDEPENDENCE DAY	36,6	26,52
5	GRAN JACK, EL	35,9	37,79
6	DIAMANTS PER A L'ETERNITAT	34,7	31,26
7	MISSION: IMPOSSIBLE	27,75	26,18
8	ALGUIEN POR QUIÉN MORIR	20,5	22,78
9	REX, UN POLICIA DIFERENT	19,79	14,99
10	PUENTE DE CASSANDRA, EL	19,05	15,61
11	SLEEPERS	18,03	15,28
12	GRAN EVASIÓ, LA	16,75	10,15
13	HEROICA LLEGENDA D'ARISLAND, L'	16,71	28,81
14	SPACE	16,26	17,67
15	GUARDIÀ DE LES PARAULES, EL	16,17	24,88
16	SILENCI DELS ANYELLS, EL	16,09	14,63
17	EXPEDIENTE X	15,4	18,12
18	TIEMPO DE MATAR	15,12	10,43
19	TRAMPA MORTAL	15	75,0
20	CHANTAJE EN BERLÍN	12,52	13,46

4. L'ÍNDEX DE GERBNER

4.1. CONSIDERACIONS PRÈVIES

Ja s'ha explicat en el punt corresponent a la metodologia que l'índex de Gerbner quantifica la violència que apareix en les televisions en base al nombre de seqüències violentes que s'emeten (prescindint de la seva gravetat o intensitat) i de la participació dels protagonistes en actes violents i homicidis. Així, l'element definitiu en la confecció de l'índex és el percentatge d'emissions amb, almenys, un acte de violència.

4.2. L'ÍNDEX DE GERBNER DE LA TV QUE ES REP A CATALUNYA

L'índex de Gerbner de la TV a Catalunya per a la mostra analitzada és de **103,98**, resultat pràcticament idèntic a l'obtingut pel CAC en el seu estudi de 1997 (104,45).

Quadre 28: Paràmetres per al càlcul de l'índex de Gerbner

PROGRAMES		186
	Amb escenes de violència	102
SEQÜÈNCIES VIOLENTES		442
	Per emissió	2,3
	Per hora de ficció	3,13
PROTAGONISTES		483
	Implicats en actes violents	125
	Implicats en homicidis	60

Si fem la comparació amb les dades proporcionades a l'estudi del CAC de 1997, tindrem:

Quadre 29 : Comparació índexs Gerbner 1997/1998

CONCEPTE	CAT (1998)	CAT (1997)
Nombre d'emissions violentes (%)	54,83	54,65
Nombre de seqüències violentes per emissió (%) x2	4,6	4,46
Nombre de seqüències violentes per hora de ficció (%) x2	6,26	5,50
Protagonistes implicats en actes violents (%)	25,87	29,39
Protagonistes implicats en homicidis (%)	12,42	10,45
Índex de Gerbner	103,98	104,45

L'índex de Gerbner, tant similar en els dos estudis, ens demostra que hi ha hagut una gran estabilitat en el nombre d'emissions violentes, les seqüències violentes per emissió i tots els altres paràmetres que es recullen sota aquest índex. No obstant això, el que sí s'ha detectat són canvis importants en les diferents cadenes, com es veurà a continuació.

4.3. L'ÍNDEX DE GERBNER PER CADENES

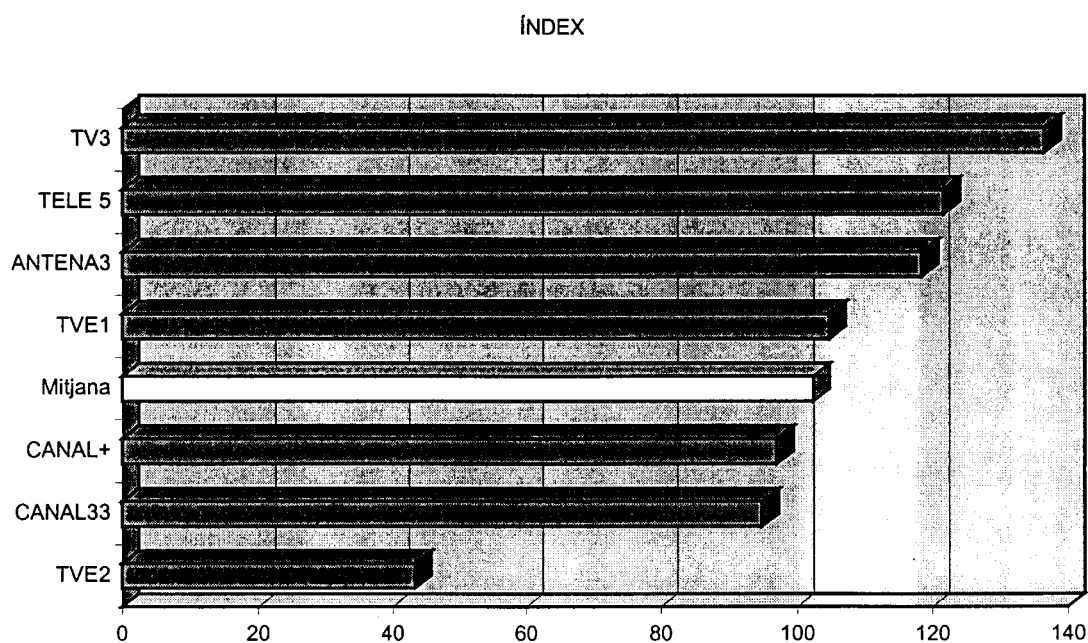
L'índex de Gerbner pot ser aplicat, també, al conjunt de cada cadena. Com ja hem dit abans, considerem que la comparació entre els diferents canals estudiats en el marc d'un mateixa investigació és molt més significativa que si ho fem amb els resultats d'altres estudis.

Així, l'índex de Gerbner calculat per a cada canal durant la setmana que ens ocupa és el següent:

Quadre 30: Índex de Gerbner. Comparativa anys 1998 i 1997.

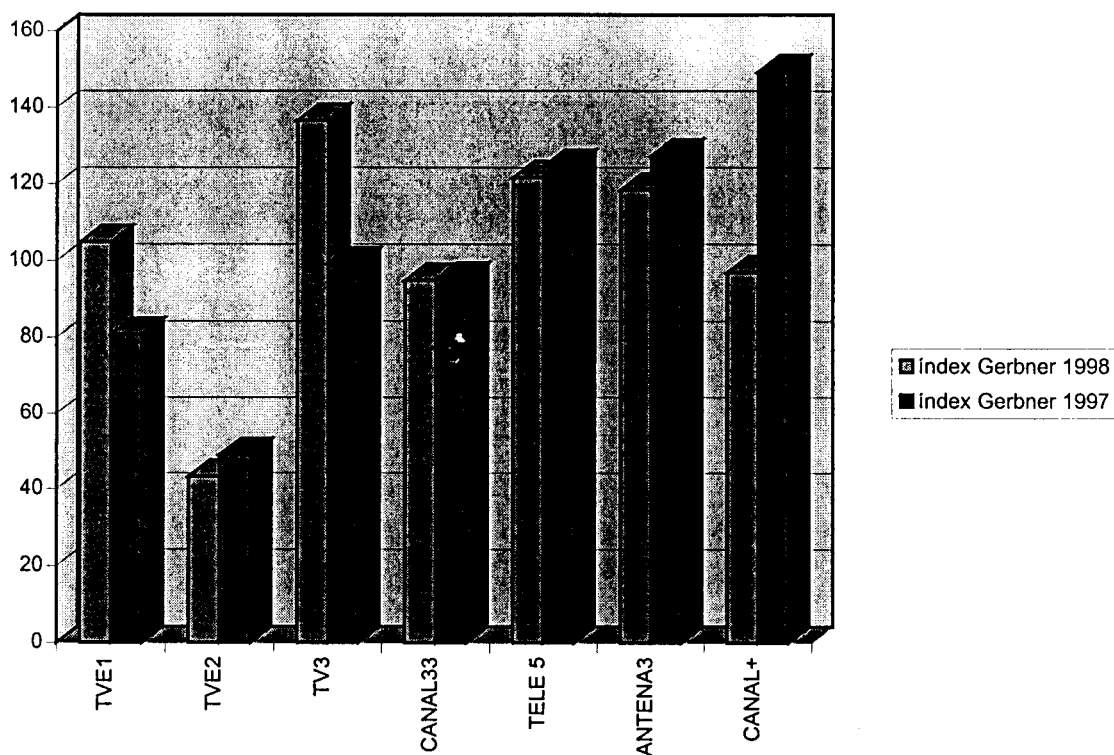
CANAL	índex Gerbner 1998	índex Gerbner 1997	Diferencial (Δ)
TVE1	104,8	80,72	+ 30%
TVE2	43,35	49,06	-15%
TV3	136,52	99,12	+ 36%
CANAL33	94,9	95,23	-0,3%
TELE 5	121,62	124,60	-3%
ANTENA3	118,39	127,30	-7%
CANAL+	97,01	149,35	-35%

Figura 16: Índex Gerbner per cadenes

Les variacions que s'han recollit amb respecte a l'any 1997 es plasmen en el següent gràfic:

Figura 17: Índex de Gerbner per cadenes. Comparativa anys 1998 i 1997

De la contemplació del quadre 32 i de la gràfica 19 podem extraure les següents conclusions:

- TV3 trenca la norma de 1997 que diferenciava clarament entre televisions públiques i televisions privades
- Hi ha un aliniament dels dos primers canals públics (TVE1 i TV3) amb les emissores privades, amb un augment considerable (30 i 36%).
- Al Canal 33, Tele 5 i Antena 3 s'observen petites rebaixes
- La 2, i sobretot Canal+, han disminuït notablement el seu nivell de violència en termes de l'índex de Gerbner.

5. L'ÍNDEX DIG

5.1. CONSIDERACIONS PRÈVIES

L'índex DIG pretén solventar les mancances de l'índex de Gerbner, en el sentit que aquest ret la mateixa consideració als diferents tipus d'actes violents (computa igual un homicidi que uns cops) i no pren en consideració la intensitat de la violència observada (té el mateix tractament un tret en un western que un assassinat lent amb visió de sang).

Per contrarrestar aquestes mancances, el CSA proposa l'aplicació de l'índex DIG, acrònim basat en els conceptes de duració, intensitat i gravetat de les seqüències violentes. La definició d'aquests paràmetres s'ha explicat en el punt sobre metodologia.

5.2. ÍNDEX DIG DE LES CADENES A CATALUNYA

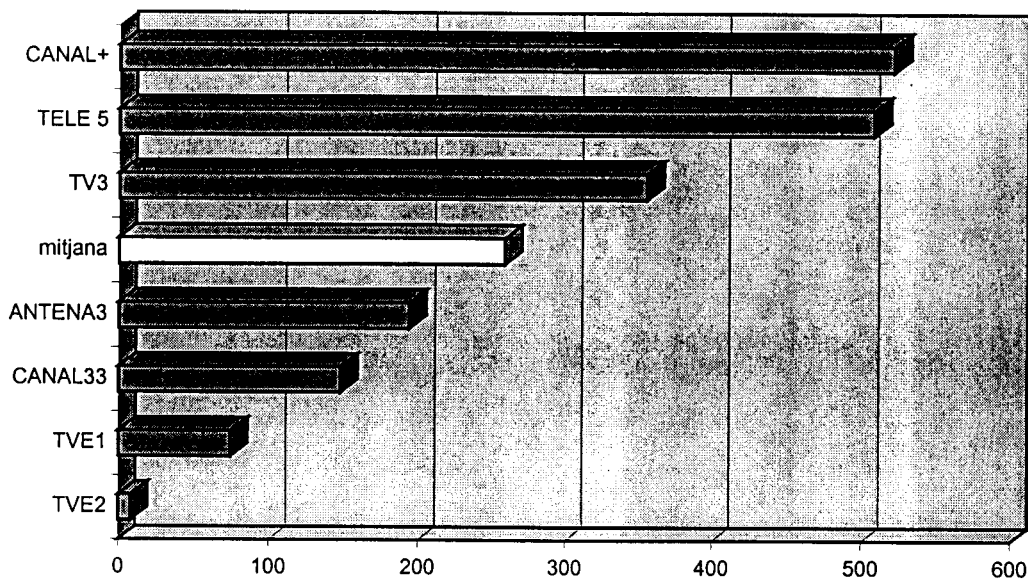
L'aplicació d'aquesta metodologia a les cadenes que es reben a Catalunya i pel que fa a la mostra analitzada ha donat els següents resultats:

Quadre 31: Índex DIG. Comparativa anys 1998 i 1997

CANAL	índex DIG 1998	índex DIG 1997	Diferencial (Δ)
TVE1	74,47	100,82	-21,78%
TVE2	8,12	29,47	-21,18%
TV3	355,73	137,25	+ 241,89%
CANAL33	147,93	186,09	-36,52%
TELE 5	508,4	343,23	+ 213,38%
ANTENA3	194,21	262,56	-59,19%
CANAL+	521,82	502,91	+ 62,34%

Així, de la lectura d'aquestes dades es desprèn que Canal + o Tele 5 emeten un volum de violència (corregit per la intensitat i la gravetat) que és 7 cops el de TVE1 o 60 vegades més que La 2. El que és evident és l'eixamplament de la distància entre les cadenes públiques i privades, amb la salvetat de la incorporació de TV3 als paràmetres de comportament de les cadenes privades i d'Antena 3 al de les públiques.

Figura 18: Índex DIG per cadenes

Aquest índex, però, no pot amagar que sovint un programa violent pot suposar més de la meitat de l'índex de la cadena durant tota una setmana. Així, per exemple, *La risa del diablo*, a Tele 5, aglutina gairebé un 25% de l'índex i *Glimmer man*, a Canal+, concentra gairebé una tercera part de l'índex de la cadena.

A la vista de la taula i gràfics anterior es pot dir que les diferències entre cadenes són molt grans. Per calcular estadísticament l'abast d'aquestes diferències s'ha practicat la prova χ^2 , amb resultats àmpliament significatius; és a dir, hi ha diferències estadísticament significatives entre els nivells de violència de les cadenes, mesurades en termes de l'índex DIG. Per estudiar en concret, quines són les cadenes que més s'allunyen de la mitjana, s'ha fet, com en els casos anteriors, una prova de comprovació d'una proporció observada (p_o) amb una de teòrica (p), amb els resultats següents:

Quadre 32: Puntuacions típiques sobre el DIG per cadena

Origen	puntuació Z	Z taules (n.c.99%)	Significació
TVE1	11,95	2,33	Significatiu
TVE2	20,21	2,33	Significatiu
TV3	-6,54	2,33	Significatiu
Canal 33	7,14	2,33	Significatiu
Tele 5	-10,70	2,33	Significatiu
Antena 3	7,22	2,33	Significatiu
Canal +	-4,39	2,33	Significatiu

dels quals es dedueix que cada cadena presenta un comportament diferent, que no s'ajusten a un patró comú. Per dir-ho en termes estadístics, hi ha diferències significatives entre els index DIG de totes les cadenes.

Per perfilar la fotografia de la cadena, i evitar distorsions d'aquests tipus, hem calculat l'índex DIG per emissió (DIG dividit entre el nombre de programes de ficció o fraccions) i l'índex DIG per hora (DIG dividit entre les hores de ficció). Amb aquestes dues derivacions volem il·lustrar el caràcter genèric i relatiu de la cadena pel que fa a la violència.

Quadre 33: Index DIG per programa i per hora

Canal	Index DIG per hora d'emissió		Index DIG per programa	
	Any 1998	Any 1997	Any 1998	Any 1997
TV1	5,93	6,15	4,96	6,30
TV2	1,15	2,55	0,45	1,55
TV3	16,6	9,60	11,85	8,58
Canal 33	8,71	8,49	3,69	3,45
Tele 5	19,04	15,74	18,15	16,33
Antena 3	8,67	11,81	7,76	15,44
Canal +	15,3	16,29	13,37	17,34

Figura 19: Index DIG per hora d'emissió

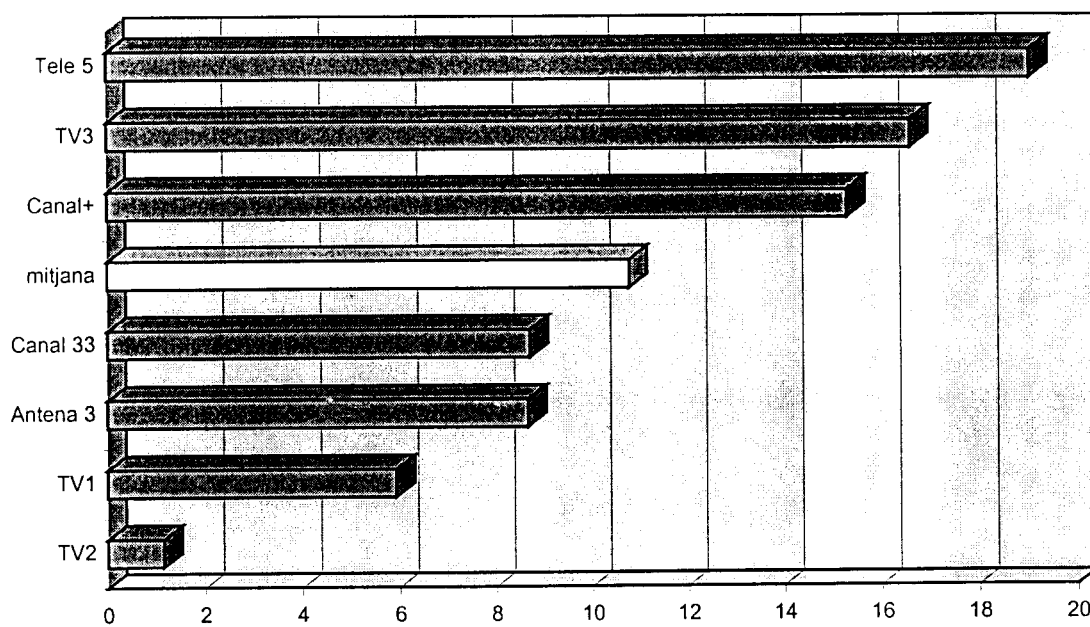
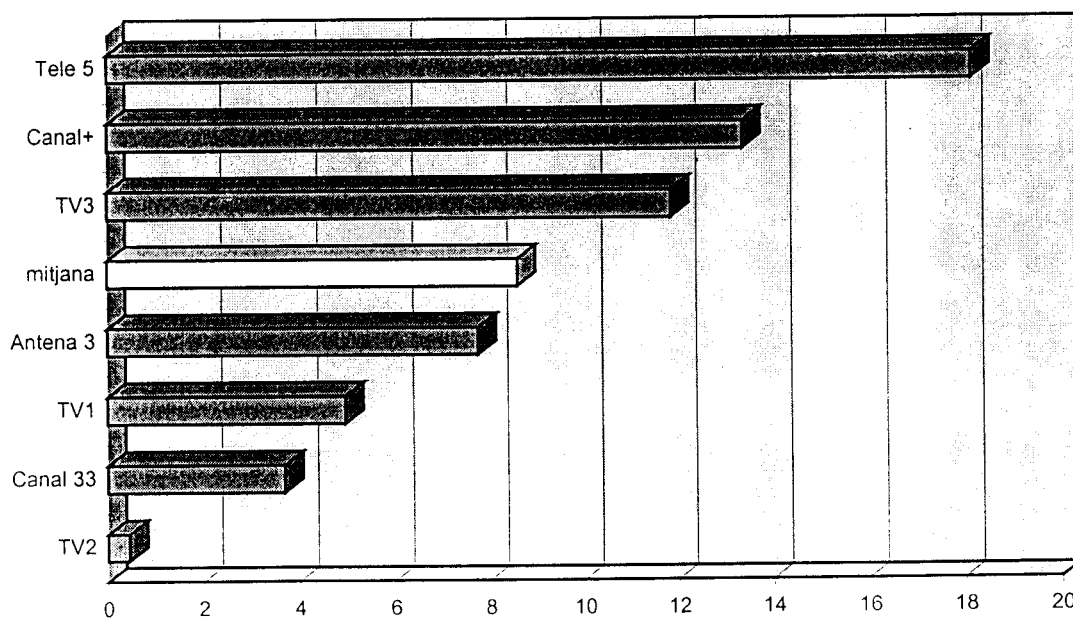

Figura 20: Index DIG per programa

Aquesta relativització de l'índex DIG té la virtut de mostrar les expectatives de l'espectador davant d'una obra de ficció a cada cadena, prescindint de la quantitat de temps o d'emissions que es facin. Respecte a l'any 1997, hi ha un canvi:

Antena 3 passa a comportar-se com les cadenes públiques, mentre que TV3 s'alinea amb el grup d'emissores privades.

5.3. ELS PROGRAMES

Per a cada cadena i en el conjunt de la televisió a Catalunya, aquesta investigació ha quantificat, mitjançant l'aplicació de l'índex DIG els programes *més violents*. El llistat dels 20 primers és el següent (dades completes a l'annex 5).

Quadre 34: Els programes més violents segons l'índex DIG

ID	TÍTOL	CANAL	ORIGEN	DIG
1	GLIMMER MAN	CANAL+	EUA	165,2
2	RISA DEL DIABLO, LA	TELE5	EUA	126,5
3	INDEPENDENCE DAY	CANAL+	EUA	95,23
4	TERMINATOR II	TV3	EUA	83,36
5	GRAN JACK, EL	TELE5	EUA	73,65
6	DIAMANTS PER A L'ETERNITAT	TV3	EUA	64,16
7	ALGUIEN POR QUIÉN MORIR	TELE5	EUA	63,55
8	MISSION: IMPOSSIBLE	CANAL+	EUA	58,91
9	SILENCI DELS ANYELLS, EL	TV3	EUA	58,48
10	SLEEPERS	CANAL+	EUA	57,04
11	TRAMPA MORTAL	TELE5	EUA	55,9
12	PUENTE DE CASSANDRA, EL	ANTENA3	EUA	55,42
13	EXPEDIENTE X	TELE5	EUA	54,52
14	TUTORA, LA	TVE1	EUA	46,76
15	TIEMPO DE MATAR	CANAL+	EUA	40,37
16	GRAN EVASIÓ, LA	TV3	EUA	39,05
17	DARKMAN III. EL DESAFÍO	CANAL+	EUA	35,04
18	SPACE	TELE5	EUA	33,85
19	REX, UN POLICIA DIFERENT	ANTENA3	UE	32,49
20	HEROICA LLEGENDA D'ARISLAND, L'	CANAL33	Japó	32,37

Com es pot observar, el 90% dels 20 productes més violents en termes de l'índex DIG són d'origen nordamericà. En aquesta ordenació, només hi ha un 5% de programes japonesos i un 5% d'europes, els quals, a més, ocupen els darrers llocs de la taula.

L'oportunitat de l'establiment de l'índex DIG es fa palès quan comparem la llista dels 20 programes amb més minuts de violència amb els 20 amb l'índex DIG més elevat. Gairebé tots els programes (18) del primer llistat (minuts) hi són en el segon

(DIG). Els moviments d'ascensió d'una emissió (de la primera a la segona llista) ens indica una intensificació de la intensitat i/o de la gravetat de la violència que s'emet. És el cas de la pel·lícula *Trampa mortal* o de la telesèrie *Expediente X*, per exemple. Per contra, un moviment de descens implica que la violència representada és menys intensa i/o greu: *Terminator II* o *Rex, un policia diferent* es trobarien en aquest cas.

5.4. PRESENCIA DE VIOLÈNCIA EN L'ANIMACIÓ ADREÇADA ALS INFANTS

En el punt 4.2 avançàvem que la mostra en la qual es basa aquest estudi compta amb 47 programes d'animació adreçats a un públic infantil. Com ja vàiem, un 51 per cent incloïa, almenys, una escena de violència.

Quadre 35 Programes d'animació amb DIG≠0

ID	TÍTOL	CANAL	ORIGEN	PÚBLIC	DIG
1	LEO, EL REI DE LA SELVA	CANAL33	UE	INFANTIL	10,80
2	TORTUGUES NINJA, LES	CANAL33	EUA	INFANTIL	10,32
3	LEO, EL REI DE LA SELVA	CANAL33	UE	INFANTIL	9,31
4	LEO, EL REI DE LA SELVA	CANAL33	UE	INFANTIL	8,80
5	TORTUGUES NINJA, LES	CANAL33	EUA	INFANTIL	7,63
6	LEO, EL REI DE LA SELVA	CANAL33	UE	INFANTIL	7,08
7	TORTUGUES NINJA, LES	CANAL33	EUA	INFANTIL	6,53
8	LEO, EL REI DE LA SELVA	CANAL33	UE	INFANTIL	6,02
9	RODAMONS DOMINANTS	TV3	UE	INFANTIL	5,22
10	GALL BONIFACI, EL	TV3	EUA	INFANTIL	5,09
11	TORTUGUES NINJA, LES	CANAL33	EUA	INFANTIL	4,99
12	LLEÓ CAP DE PARDALS, EL	TV3	EUA	INFANTIL	3,00
13	TORTUGUES NINJA, LES	CANAL33	EUA	INFANTIL	2,15
14	DORAEMON	CANAL33	Japó	INFANTIL	1,93
15	DORAEMON	CANAL33	Japó	INFANTIL	1,57
16	DORAEMON	CANAL33	Japó	INFANTIL	0,95
17	PIOLÍN	TVE2	EUA	INFANTIL	0,50
18	MERRY MELODIES - VOLS SER EL MEU ENAMORAT?	TV3	EUA	INFANTIL	0,40
19	PIOLÍN	TVE2	EUA	INFANTIL	0,25

L'índex DIG dels programes infantils és alt, però el resultat global pot emascarar l'efecte de 2 programes que, per si sols, concentren gairebé tota la violència

observada als programes destinats al públic infantil. Es tracta de dues telesèries d'animació: *Leo, el rei de la selva* (UE) i *Les tortugues Ninja* (EUA). Els preocupants resultats numèrics obtinguts, per tant, quedarien molt disminuïts si, deixant a part aquests dos productes, tornéssim a calcular els índexs i ratios de violència.

A continuació representem gràficament la distribució de violència als programes infantils, segons el seu origen de producció:

Figura 21: Violència infantil segons origen de producció. Index DIG.

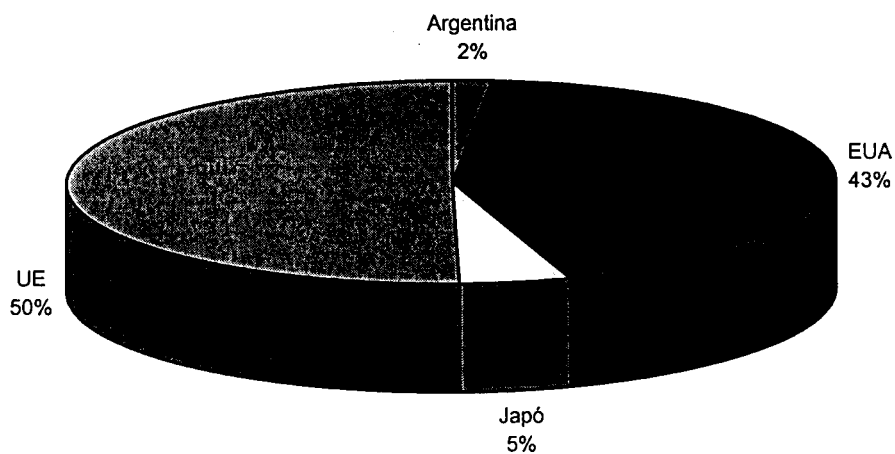
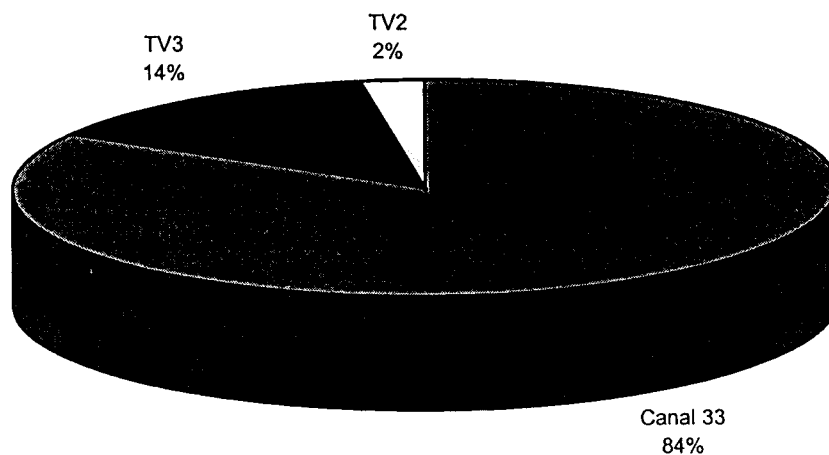

Figura 22: Violència infantil segons cadena . Index DIG.

S'ha de tenir en compte, però, que el temps dedicat a la programació infantil varia molt de cadena a cadena, essent inexistent en quatre d'elles, motiu pel qual és lògic que en aquelles cadenes on hi ha més programació de ficció adreçada als infants siguin també les que presentin més violència en termes DIG. El quadre 38 indica el temps de programació infantil i el de violència en cada cadena.

Quadre 36: Minuts de programació infantil per cadenes:

Canal	Minuts d'emissió	Minuts de violència	ràtio (% de minuts que contenen violència)
TV1	0	0	-
TV2	49	2,31	4,71
TV3	27	7	25,92
Canal 33	284	57,88	20,38
Tele 5	0	0	
Antena 3	0	0	-
Canal +	0	0	-

5.5. DIG PER GÈNERES I PER ORIGEN DE PRODUCCIÓ

En aquest apartat hem volgut constatar si les variables gènere televisiu i índex DIG tenen una relació estadísticament significativa. Les dades són les següents:

Quadre 37: Violència per gèneres. Índex DIG

GÈNERE	Σ DIG	DIG PER PROGRAMA	DIG PER HORA
pel.lícula	1020,11	22,66	18,38
telefilm	374,72	23,42	18,26
telesèrie	415,85	3,38	6,47

Aquestes dades no fan sinó confirmar el que ja havíem detectat anteriorment: les pel.lícules i els telefilms apleguen la major part de la violència de la televisió, mentre que les telesèries en resulten gairebé exemptes.

Pel que fa a l'origen de producció, les dades de l'índex DIG són les següents:

Quadre 38: Violència per origen de producció. Índex DIG

ORIGEN	Σ DIG	DIG PER PROGRAMA	DIG PER HORA
EUA	1.616,75	14,69	17,38
UE	147,16	2,53	3,91
Japó	36,82	3,34	7,72
Altres	9,95	1,42	1,78

Com es pot veure, el país que ostenta un índex DIG més alt és EUA, seguit del Japó, tant si mirem l'índex global com si calculem l'índex per hora o per programa. Estadísticament, la prova χ^2 corrobora les diferències observades entre els resultats. Per tal d'aprofundir en aquestes dades i establir si totes elles s'aparten significativament de la mitjana o bé hi ha algunes que cauen dintre de la distribució, s'ha practicat la prova de comparació d'una proporció observada amb una de teòrica, i s'ha trobat que tots els orígens s'aparten significativament de la mitjana (vegeu annex VI).

6. L'HORA VIOLENTA

La Directriu 89/552/CEE, coneguda com directriu de TV sense fronteres, transposada a l'ordenament jurídic espanyol per la llei 25/1994, estableix el període entre les 6:00 i les 22:00 com a objecte d'una especial protecció pels infants. Així, "els programes susceptibles de perjudicar el desenvolupament físic, mental o moral dels menors, i, en tot cas, aquells que contenen escenes de pornografia o violència gratuïta..." no poden ser emesos entre les 6:00 i les 22:00 hores. Tot i que es refereix únicament als infants com a telespectadors, la importància d'aquesta norma rau en que es tracta de l'única limitació horària que afecta als continguts emesos per les diferents televisions pel que fa al tema que ens ocupa.

A l'estudi de 1997, la hipòtesi de partida, recolçada per l'experiència de la investigació francesa, indicava que els nivells de violència serien més alts després de les 22.00 hores. Els resultats van ser, però, els oposats.

Pel que fa a 1998, partim de la hipòtesi contrària i els resultats, que segueixen a continuació (vegeu quadre 40), semblen corroborar els de l'any anterior en el sentit que bona part de la violència emesa per televisió en les dates de la mostra es concentra en la franja de la tarda, quan és ben probable que un gran nombre d'infants es trobin sols davant la pantalla.

Crida l'atenció constatar que l'hora natural que concentra més minuts de violència en el conjunt de les cadenes és la compresa entre les 17 i les 18 hores. El bloc de tarda (de 17 a 20 hores) concentra gairebé la meitat del total de temps de la violència registrada (un 44,6%), mentre que el bloc de nit (22 a 24 hores) es queda en una tercera part (33,4%). En el bloc que va des de les 20 fins a les 22 es troba un buit de violència significatiu, el qual és degut a l'absència de programació de ficció, ja que és l'hora que les cadenes reserven a l'emissió dels respectius teletinformatius diaris.

Quadre 39: Minuts de violència segons la banda horària

HORA	MINUTS DE VIOLÈNCIA
15:30 a 15:59	40,75
16:00 a 16:59	74,93
17:00 a 17:59	152,29
18:00 a 18:59	114,66
19:00 a 19:59	101,94
20:00 a 20:59	40,55
21:00 a 21:59	26,24
22:00 a 22:59	124,06
23:00 a 23:59	151,89
TOTAL	827,11

Tanmateix, el quadre 39 engloba la programació de totes les cadenes, malgrat no totes elles emeten programació específicament infantil. Així, a través del quadre 40 s'ha destriat el públic destinatari i s'han fet constar tan sols les dades d'aquells programes el públic destinatari del qual són els infants o els adolescents o bé tots els públics. Els resultat han estat els següents:

Quadre 40: Minuts de violència en la programació adreçada als infants, adolescents i tots els públics segons la banda horària d'emissió i distribuïts per cadenes.

HORA NATURAL	TVE1	TVE2	TV3	C33	T5	A3	CANAL+	TOTAL
15:30 a 15:59	0	0	0	0	2,7	0	8,98	11,68
16:00 a 16:59	0	0	16,17	0	4,4	0	16,24	36,81
17:00 a 17:59	0	0,35	2,65	18,53	21,3	7,36	17,85	68,07
18:00 a 18:59	0	1,96	7,92	16,33	8,36	13,35	27,36	75,28
19:00 a 19:59	2,42	0	0	23,02	0	15,47	3,78	44,69
20:00 a 20:59	1,88	0	0	0	0	5,44	0	7,32
21:00 a 21:59	0	0	0	0	0	3,15	0	3,15
22:00 a 22:59	0	0	0,57	0	2,32	2,17	0	5,06
23:00 a 23:59	0	0	0	0	0	3,57	14,43	18
TOTAL	4,3	0	0,57	23,02	2,32	29,8	18,21	270,06

Per visualitzar aquests fets, res millor que acudir a les cronografies d'intensitat i gravetat de cada un dels canals i a la comuna de totes les televisions (figures 23 a 30), on es fa palès que la intensitat i gravetat de la violència representada a les nostres pantalles té ben poc a veure amb el respecte de l'horari protegit per la llei 25/1994. Aquestes cronografies s'han confeccionat mitjançant la suma de les puntuacions violentes obtingudes per a cada minut de programació des de les 15.30 fins a les 23:59. En primer lloc s'han agafat les puntuacions de cada cadena per separat, per passar després a agrupar per una banda les 4 cadenes públiques (vegeu gràfic 31) i per l'altra les 3 cadenes privades (vegeu gràfic 32).

Figura 23: Cronografia de la violència (Intensitat i gravetat). Totes les cadenes

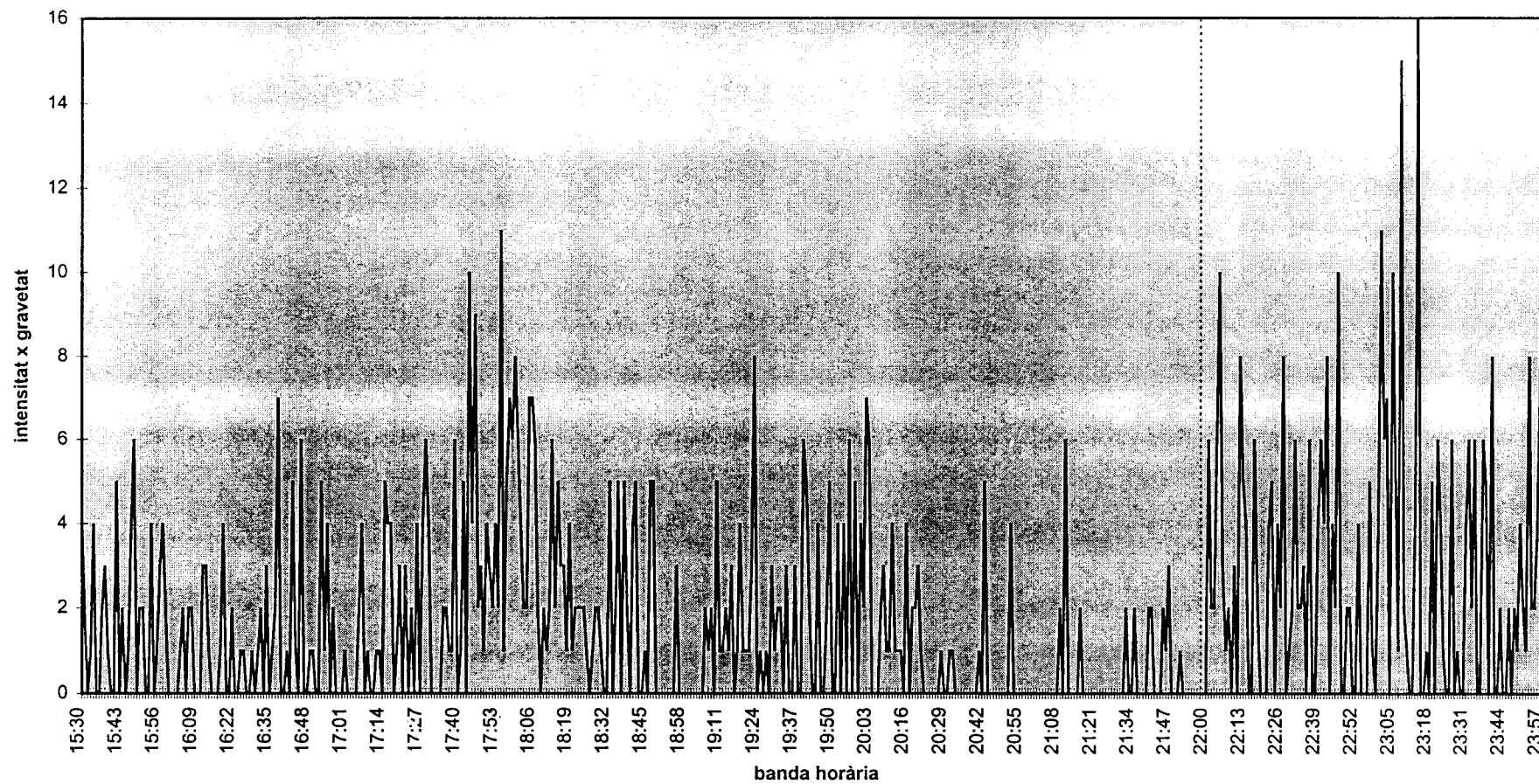

Figura 24: TVE1. Cronografia de la violència (Intensitat i gravetat)

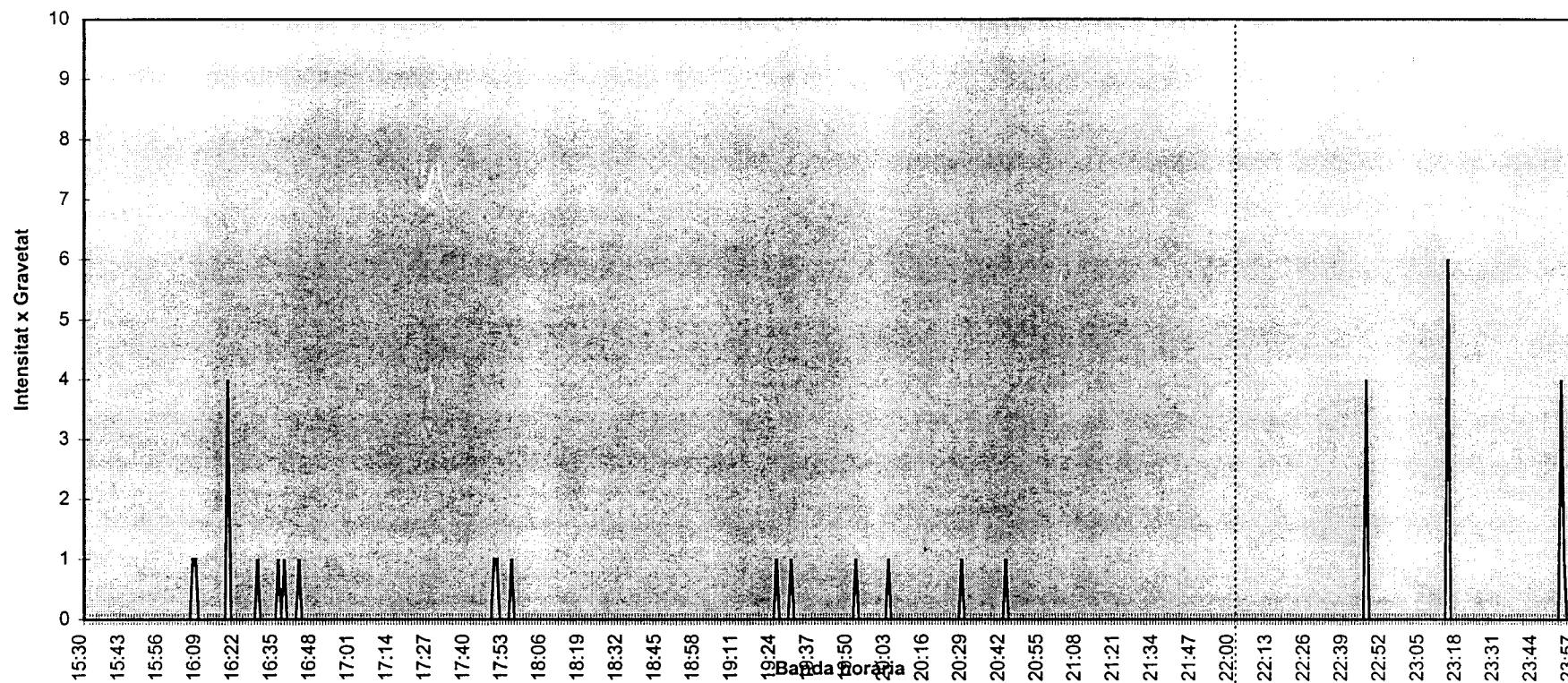

Figura 25: TVE2. Cronografia de la violència (Intensitat i gravetat)

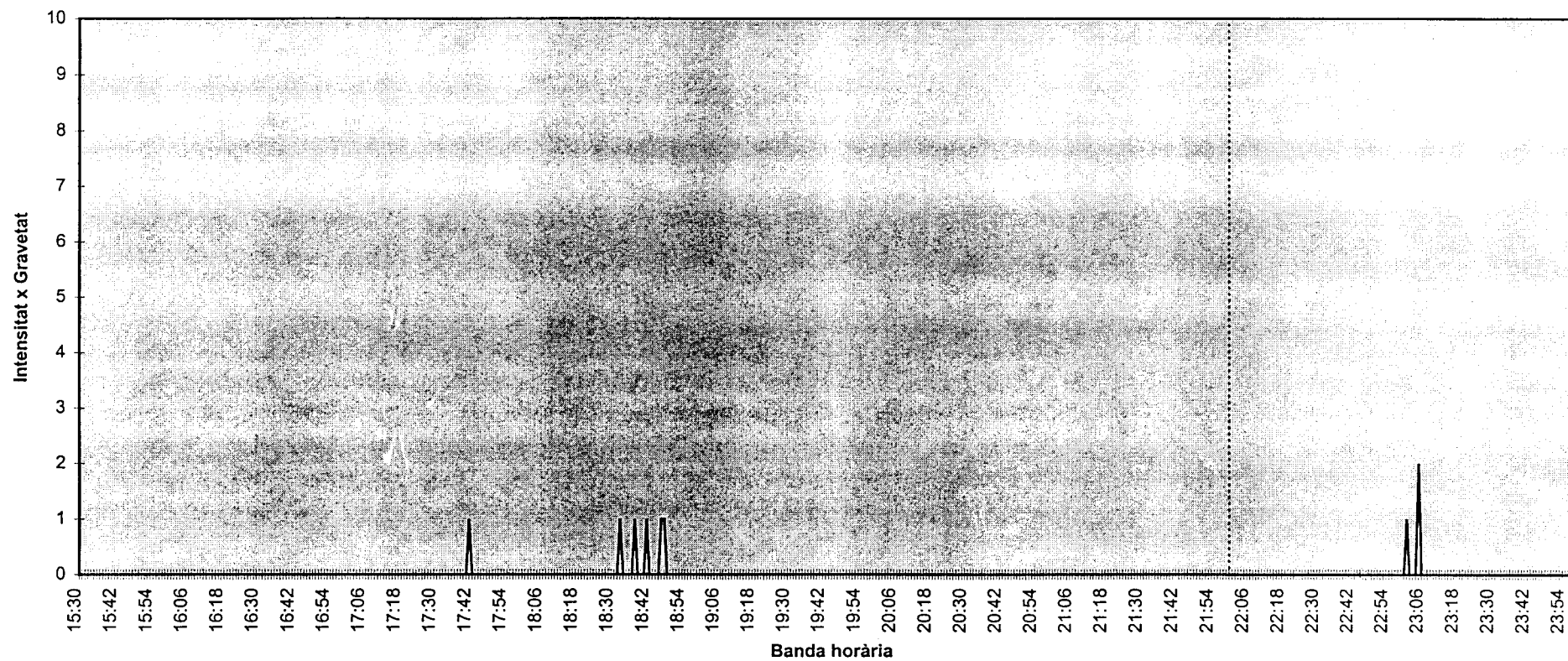

Figura 26: TV3. Cronografia de la violència (Intensitat i gravetat)

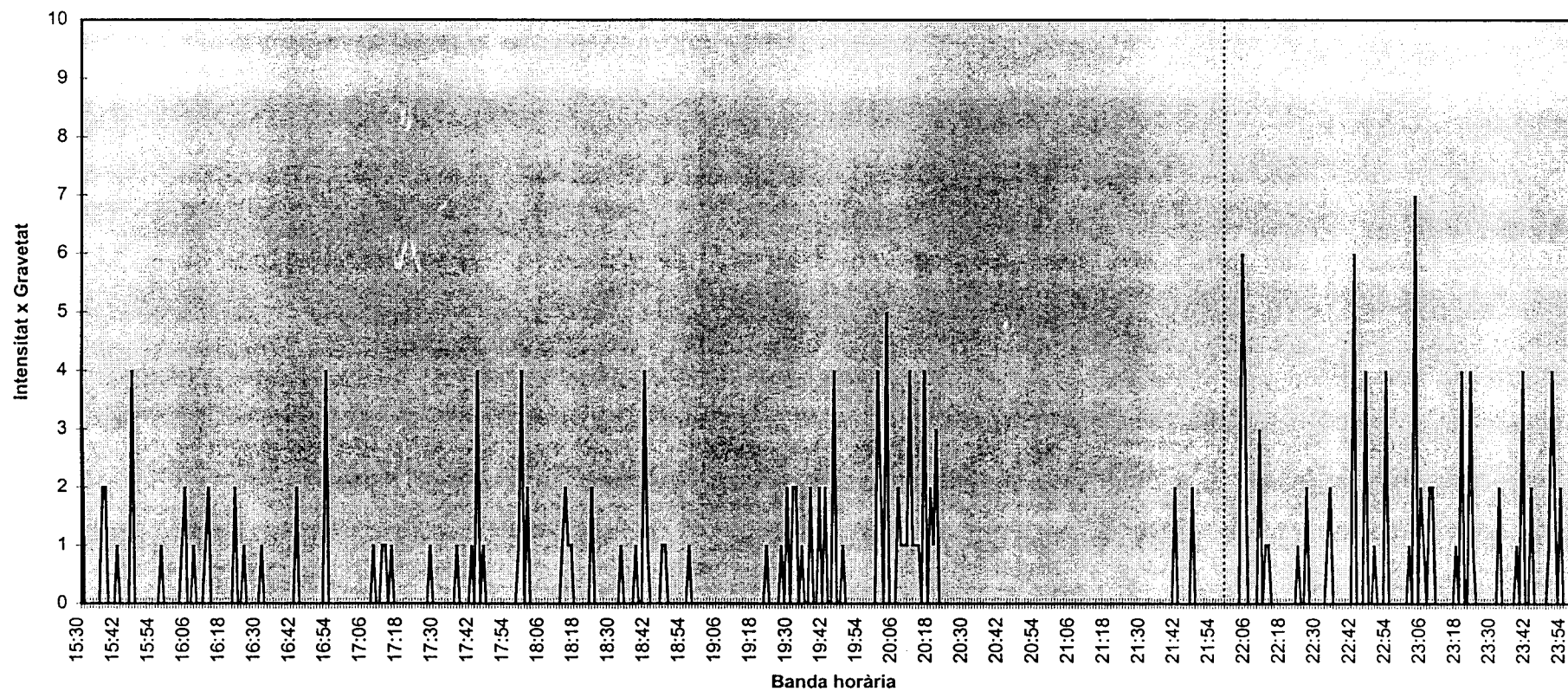

Figura 27: Canal 33. Cronografia de la violència (Intensitat i gravetat)

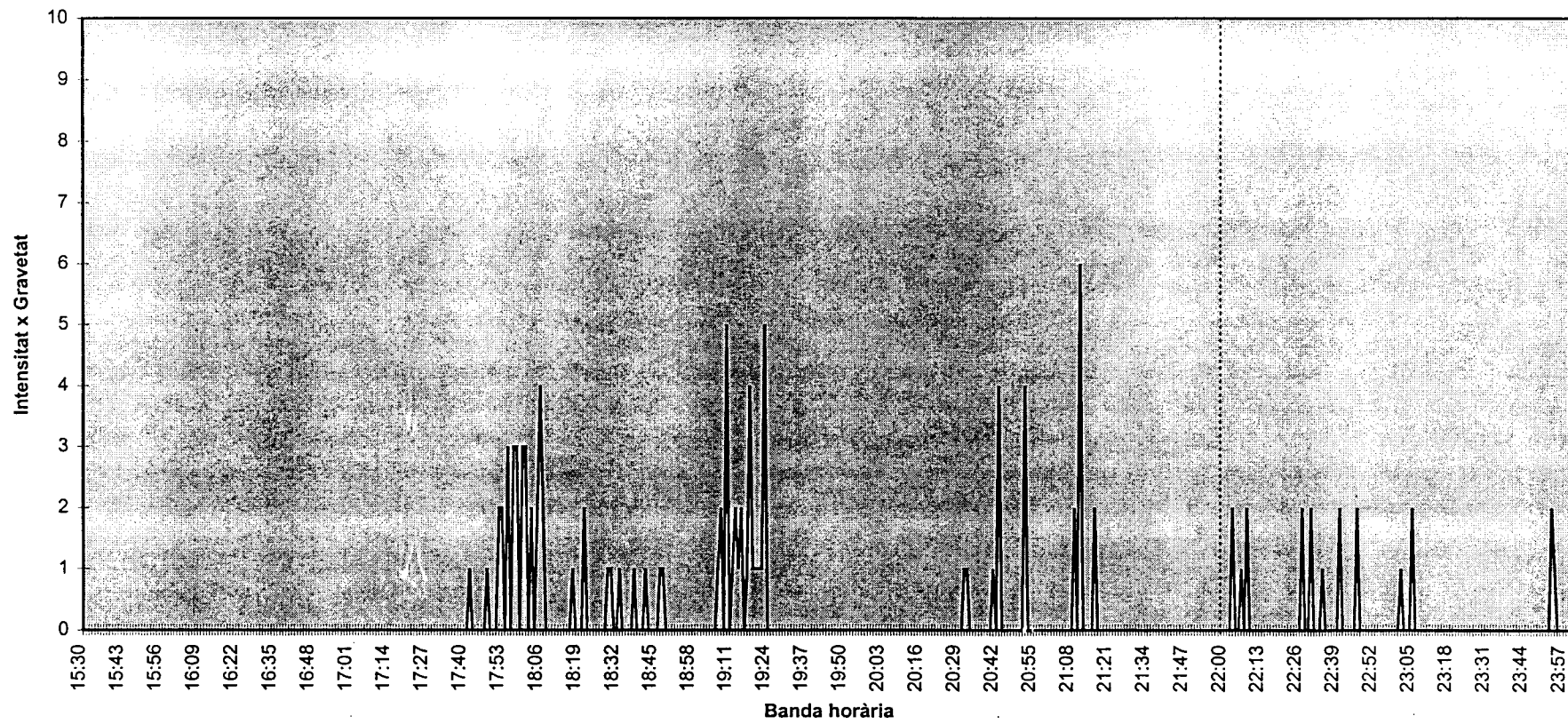

Figura 28: Tele 5. Cronografia de la violència (Intensitat i gravetat)

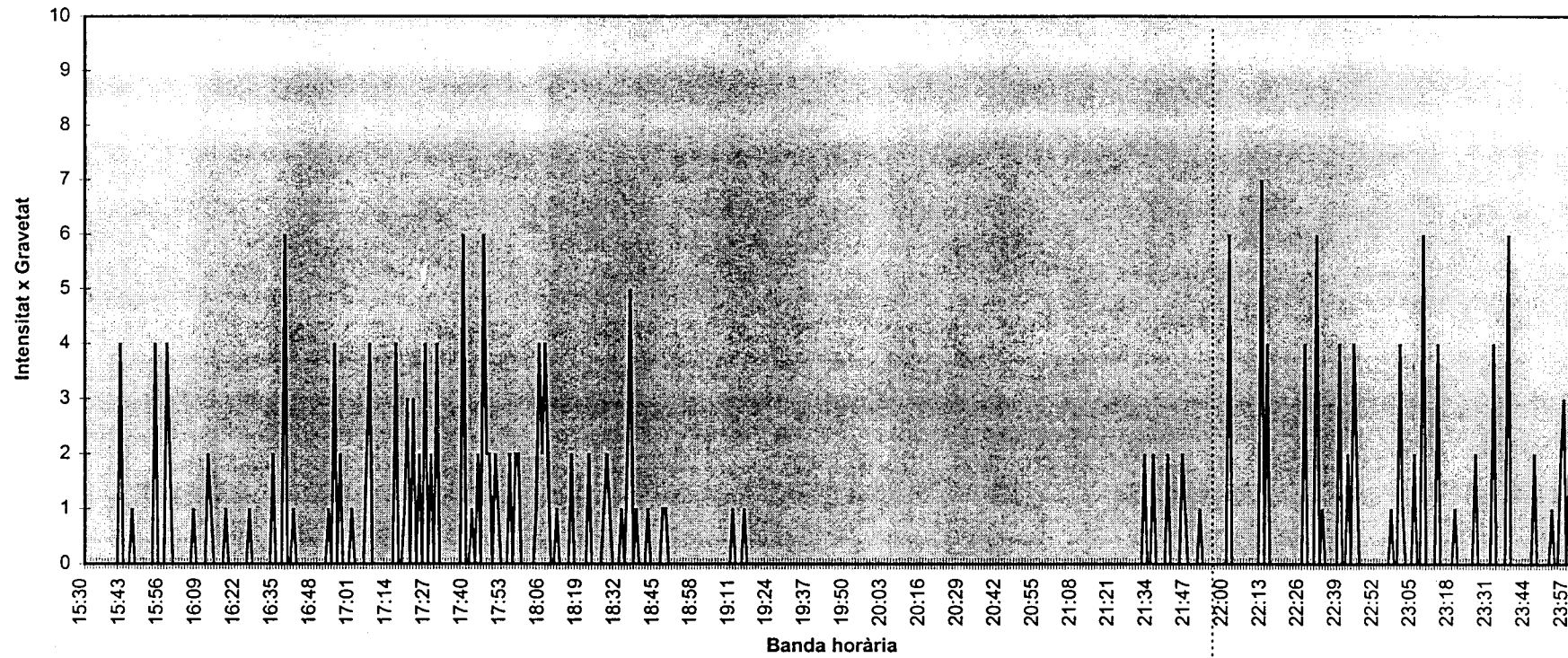

Figura 29: Antena 3. Cronografia de la violència (Intensitat i gravetat)

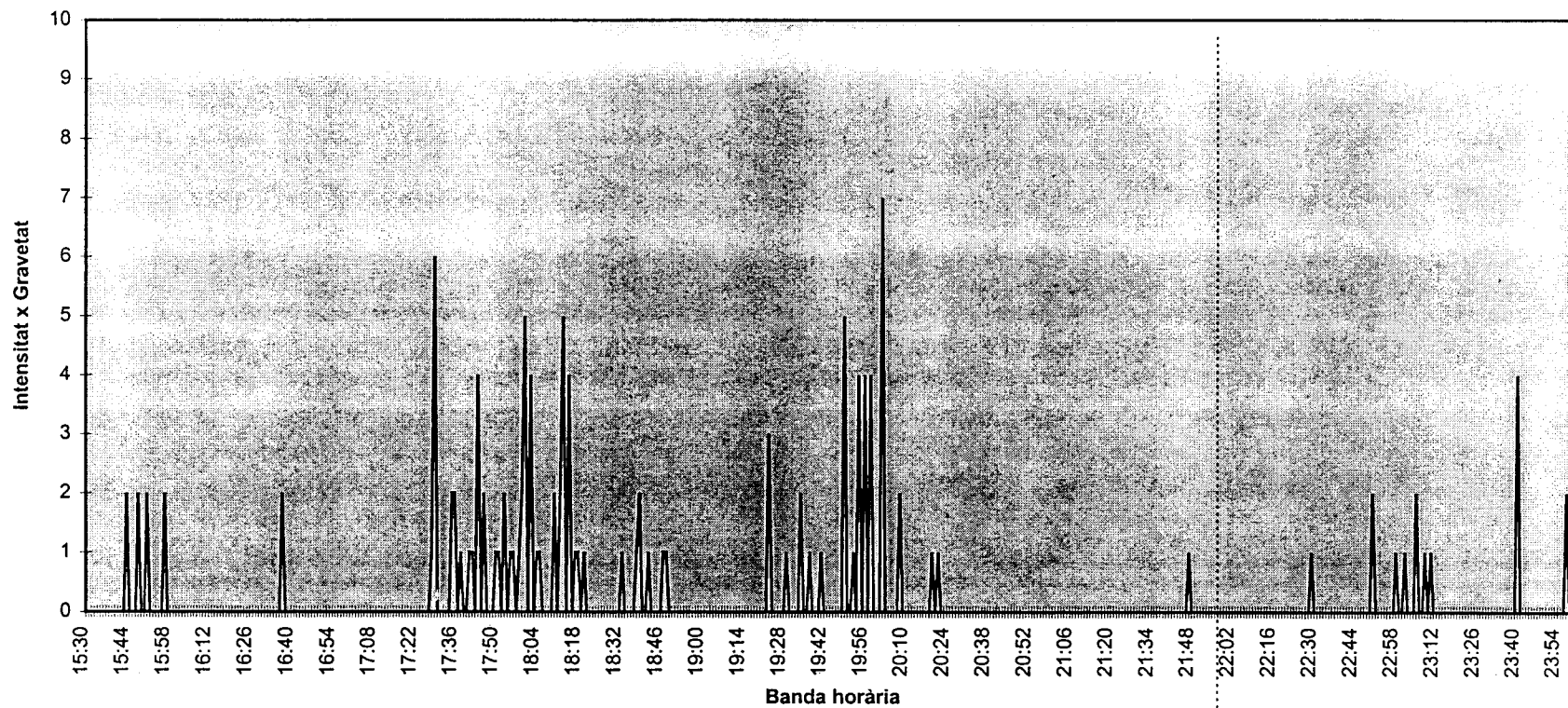

Figura 30: Canal+. Cronografia de la violència (intensitat i gravetat)

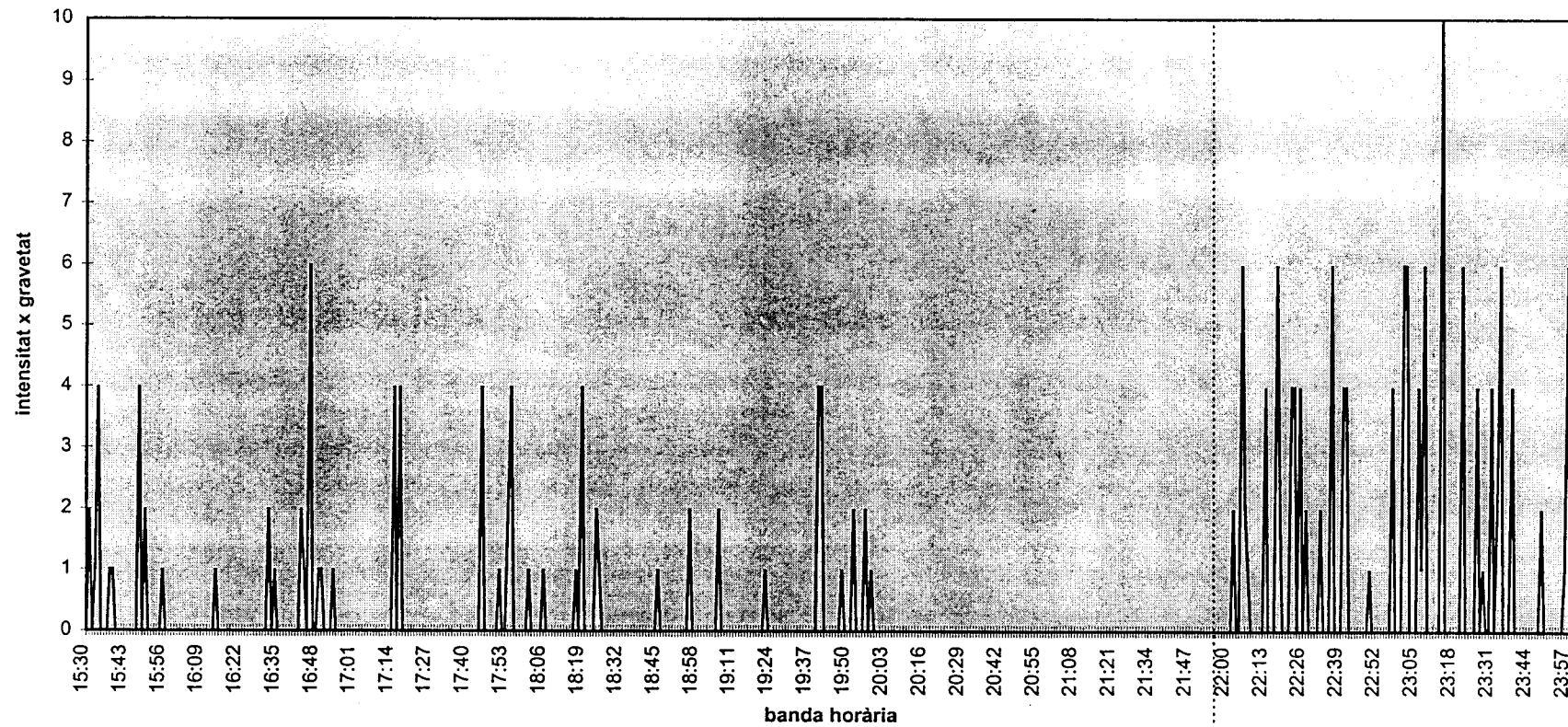

Figura 31: Cronografia de la violència (intensitat x gravetat). Cadenes públiques.

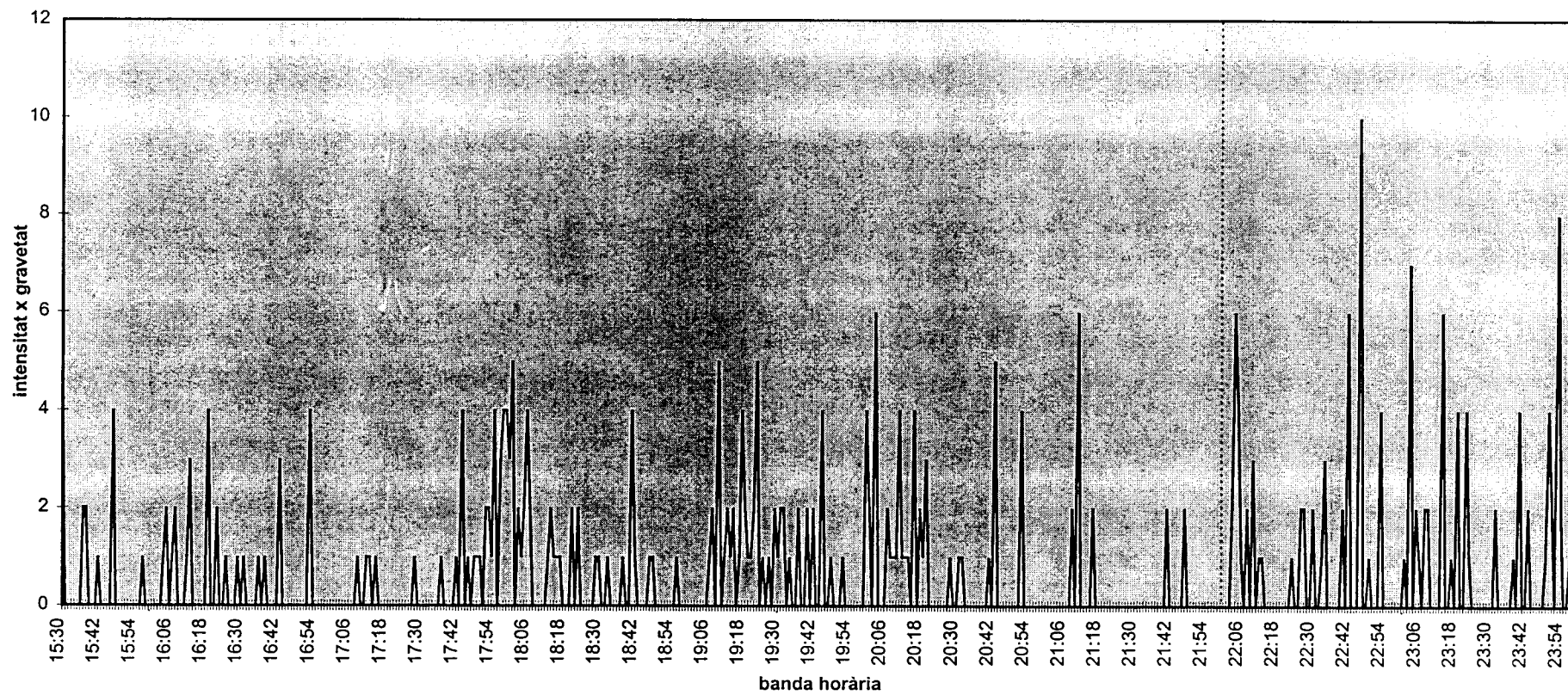
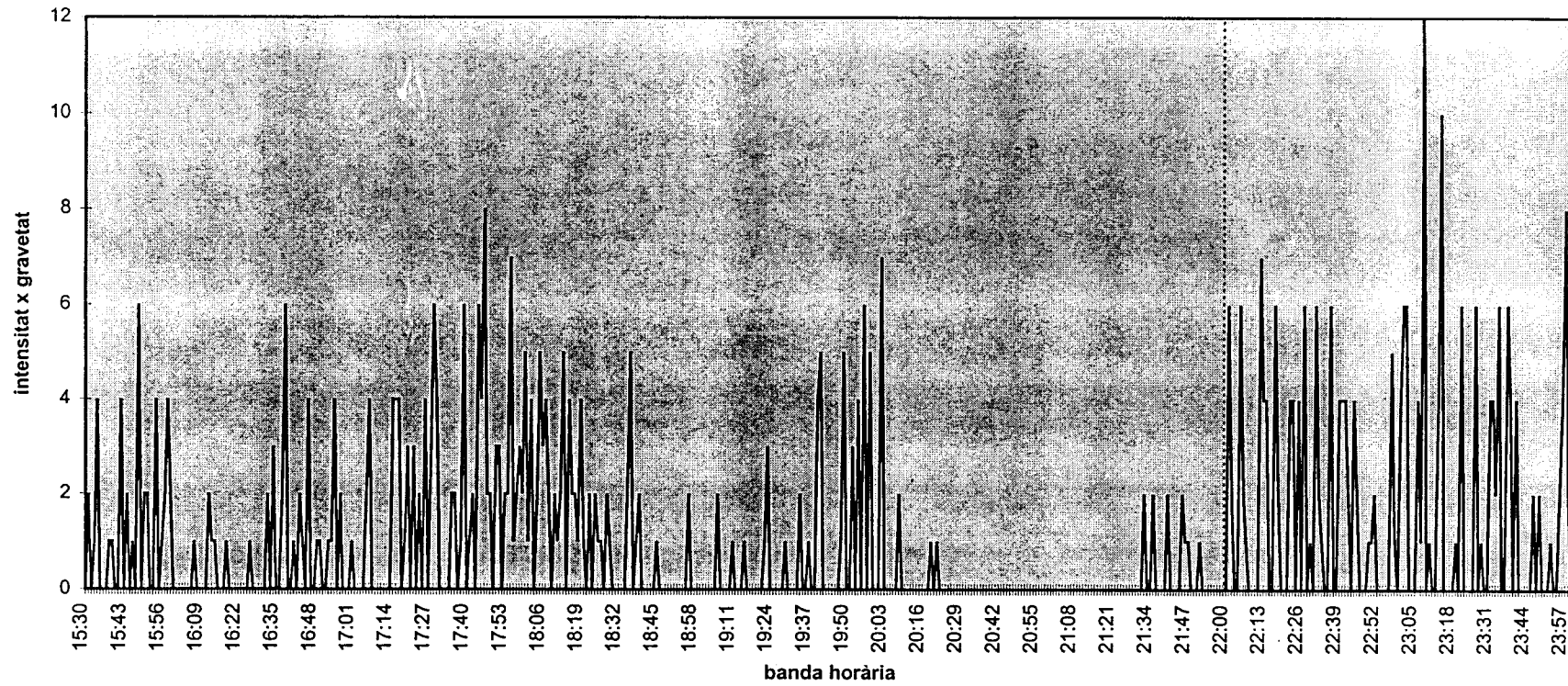

Figura 32: Cronografia de la violència (intensitat x gravetat). Cadenes privades.

7. CONCLUSIONS

Després d'analitzar les dades recollides, hem pogut arribar a les següents conclusions:

Validació de les hipòtesis de treball

1. La primera hipòtesi estableix que les cadenes públiques són menys violentes, en termes d'índex DIG i de Gerbner, que les cadenes privades. Les dades contradiuen la hipòtesi 1 d'aquest estudi. Les cadenes tenen un comportament que estadísticament no sembla dependre de la seva titularitat: pel que fa a l'índex de Gerbner, TV3 i Tele 5 es desvien significativament per sobre de la mitjana de temps violent (emeten més violència); TVE1 i TV2 es desvien significativament per sota (menys violència). Finalment, Canal 33, Antena 3 i el Canal + no presenten diferències significatives respecte a la mitjana de temps violent. En termes d'índex DIG, en canvi, es delimiten dos grups: un per sobre de la mitjana (Canal +, Tele 5 i TV3) i un per sota (Antena 3, TV1, Canal 33 i La 2).

2. La segona hipòtesi, que postula que la producció audiovisual produïda a la UE, queda confirmada per l'estudi. Ha quedat demostrat que els productes nordamericans se situen clarament per sobre de la mitjana, mentre que els europeus i els d'altres nacionalitats se situen significativament per sota. Els productes japonesos, finalment, no difereixen significativament de la mitjana. Una altra dada significativa és la proporció dels actes violents segons el seu origen, ja que 8 de cada 10 són comesos en produccions americanes. Si parlem de crims, un 87% tenen lloc en aquestes produccions.

3. La tercera hipòtesi estableix que els punts horaris amb una major concentració de violència se situen dins l'horari protegit per la Directriu de TV sense Fronteres. L'estudi confirma plenament aquesta hipòtesi:

- la franja entre les 17 i les 18 hores és, en el conjunt de les televisions i per a la setmana estudiada, la que concentra la major part de la violència.
- entre les 20 i les 22 hores s'observa una mancança gairebé total de violència, degut, principalment, a l'absència de programació de ficció.

Altres conclusions

4. Pel que fa al públic destinatari, s'han detectat uns percentatges de temps de violència molt similars entre la programació destinada als adults i la que s'adreça als infants. Si tenim en compte l'índex DIG, en canvi, veiem que la violència de la programació adulta és de més intensitat que la dels programes adreçats als infants. L'estudi ja explica que dos programes d'animació infantil (*Les tortugues Ninja* i *Leo, el rei de la selva*) suposen les $\frac{3}{4}$ parts del total de violència en termes DIG. La programació adreçada a tots els públics, és la que menys violència conté.

5. El prototipus d'acte violent el faria un home, blanc, protagonista o antagonista, adult, sobre un altre home, blanc, amb el qual no l'uneix cap relació, protagonista o amb un paper no important, també adult. El marc en el qual es desenvolupa l'acte és realista i sense humor, però rarament hi ha una constància explícita de dany o dolor en les víctimes. És la violència sanejada a la qual fa referència Donnerstein a l'estudi citat.

6. Els actes comesos per protagonistes estan sovint justificats i es perceben com a *justos*, mentre que la percepció dels actes comesos pels antagonistes és gairebé sempre negativa. D'aquí es dedueix que majoritàriament (en tres de cada quatre cops) la ficció televisiva sanciona positivament una resposta violenta a una violència prèvia, en detriment d'altres vies de solució de conflictes.